

Krikščionišką kultūrą puoselėjant

LIETUVIŲ KATALIKŲ MOKSLO AKADEMIJOS VI SUVAŽIAVIMAS

Š. m. rugsėjo 4, 5, 6 dienomis New Yorke, Fordhamo universitete, bus LKM Akademijos suvažiavimas. Šio suvažiavimo organizacinis darbas yra pavestas LKM New Yorke židiniui, kuriam vadovauja pirm. kun. prof. Vladas Jaskievičius, S. J., tėvas dr. Viktoras Gidžiūnas ir prof. Antanas Vasys. Kaip žinome, gausus dalyviais ir reikšmingas savo akcentais penktasis LKM Akademijos suvažiavimas buvo 1961 m. Chicagoje. Tikimasi, kad ir šiemetinis suvažiavimas New Yorke bus neeilinis įvykis laisvojo pasaulio lietuvių kultūrinėje ir mokslinėje veikloje. Šia proga ir kreipėmės į organizacinio židinio valdybą, pateikdami jai keletą klausimų.

— Koks reikalas buvo atkurti išeivijoje LKM Akademiją?

— LKMA buvo įkurta Lietuvoje 1922 m. Ji atliko didelį darbą tiek katalikų mokslinių jėgų telkime, tiek jaunųjų mokslininkų paruošime, tiek puoselėjime krikščioniškos kultūros Lietuvoje. Išeivijoje mūsų tikslas ir uždaviniai tampa dar svarresni. Juk krikščioniškoji kultūra pavergtoje Lietuvoje negaltingai naikinama; griunama visa tai, kas buvo amžiais sukurta. Todėl mums, gyvenantiems laisvajame pasaulyje, tenka svarbi pareiga — puoselėti krikščionišką kultūrą lietuvių tautoje.

— Ar neskaldome mes savos lietuviškos inteligentijos, atkurdami LKMA?

— Anaipat! ne. Mes neatstumiame nei vieno lietuvių intelektualo, kuriam brangi yra krikščioniškoji kultūra. Atkurdami LKMA, mes stengiamės tęsti tas tradicijas, kuriomis lietuvių tauta amžiais gyveno, kurios taip našiai buvo suklestėjusios nepriklausomoje Lietuvoje. Į savo susirinkimus ir suvažiavimus mes kviečiame ne vien LKMA narius, bet visus lietuvių intelektualus. Mes norime nuosirdžiai bendradarbiauti su visais lietuviais. LKMA suvažiavime New Yorke mes laukiame visų.

— Ar į suvažiavimą bus kviečiami *

čiami ir intelektualai nelietuviai?

— Į paskaitas jie nebus kviečiami, nes visos paskaitos bus lietuvių kalba. Į iškilmingąją dalį — banketą kviečiame ir nelietuvius. Ypač norime kviešti įvairių universitetų profesorius ir jų vadovybę. Tačiau turėtume ir patys gausiai dalyvauti paskaitose ir bankete. Parodykime, kad lietuviai ne vien angliakasiai, bet kad yra ir gausus inteligentijos būrys, kuris ne vien tik rūpinasi savo tautine kultūra, bet aktyviai dalyvauja ir šio krašto kultūros ugdyme.

— Kodėl šis VI LKMA suvažiavimas šaukiamas New Yorke?

— Penktasis suvažiavimas prieš trejus metus buvo Chicagoje. Dabar LKMA Centro valdyba (Romoje) pavedė New Yorke židiniui suorganizuoti VI suvažiavimą. Kaip jau žinoma, suvažiavimas bus Fordhamo universitete, Bronxe, N. Y. Pats faktas, kad suvažiavimas įvyks universiteto sienose, priduoja suvažiavimui akademinio atspalvio. Fardhame dėsto keli lietuviai profesoriai, ir todėl universiteto vadovybė, jų prašoma, sutiko užleisti suvažiavimui universiteto patalpas. Čia pat universitete bus visi posėdžiai, paskaitos, pamaldos ir iškilmingoji dalis — banketas. Net ir nak-

vynės iš anksto galima užsisakyti čia pat universitete. Banketas bus puikioje iškilmų salėje.

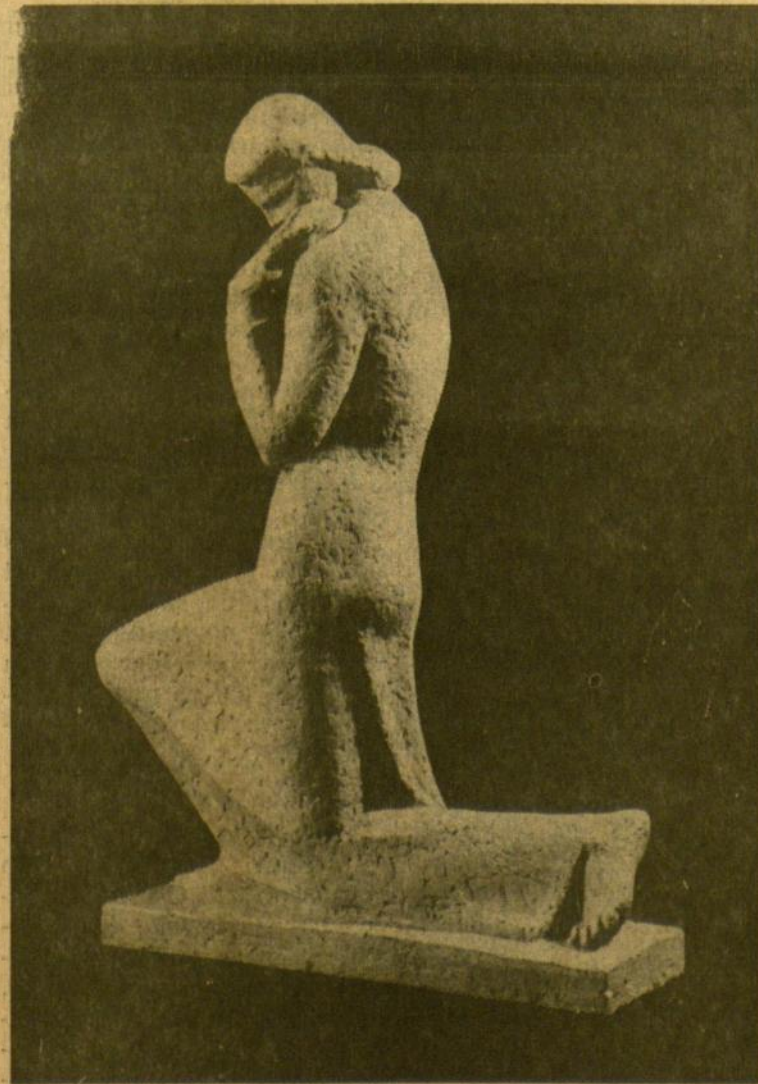
— Kaip vyksta suvažiavimo organizavimas?

— Programa — paskaitomis rūpinasi pati Centro valdyba, o New Yorke židiniui pavesta tik organizaciniai reikalai. Į suvažiavimą atvyksta keli paskaitininkai iš Europos: prof. A. Maceina, prof. Z. Ivinskis, LKMA pirmininkas kun. prof. Liūima ir kun. dr. Krasauskas. Jiems reikalinga finansinė parama. Kitaip jie nepajęgtų atvykti. Suvažiavimo organizavimas surištas su nemažomis išlaidomis. Stambiausia išlaidų pozicija yra išleidimas suvažiavimo darbų.

Finansams telkti sudaryta Finansų komisija, kuriai pirmininkauja prel. Jonas Balkūnas. Jam talkininkauja dr. P. Bagdas, kun. St. Raila ir p. Bolevičius. Organizacinis komitetas nuosirdžiai prašo visų lietuvių paremti savo auka šį svarbų lietuvių kultūrinį darbą.

— Kokios sekcijos numatomos šiame suvažiavime?

— Organizuojamos devynios sekcijos: Teologijos, kuriai vadovauja prof. dr. Liūima, S. J.; Filosofijos — dr. J. Girnius; Teisės ir ekonominių mokslų — prof. dr. Br. Kaslas; Istorijos — prof. dr. Z. Ivinskis; Medicinos — dr. D. Jasaitis; Tiks-

R. Mozoliauskas
Iš Chicagoj rengiamos lietuvių religinio meno parodos

liųjų mokslų ir gamtos — dr. A. Damušis; Politinių ir socialinių — prof. dr. V. Vardys; Pedagogikos ir psichologijos — prof. dr. V. Bieliauskas; Literatūros ir kalbos — kun. dr. L. Andriekus, OFM.

— Ar jau žinomi sekcijų paskaitininkai?

— Sekcijų paskaitininkai dar ne visi mums žinomi. Įžanginę bendrą paskaitą skaitys prof. dr. A. Maceina. Suvažiavimą baigiant, bus paminėta 100 metų nuo spaudos draudimo. Šia tema paskaitą skaitys prof. S. Sužiedėlis.

— Ar suvažiavime dalyvaus kas nors iš pirmųjų LKMA organizatorių?

— 1922 m. pirmąją LKMA valdybą sudarė: pirm. vysk. J. Skvireckas, prof. Pr. Dovydasis, prof. St. Šalkauskis, kun. dr. M. Reinsys, adv. L. Noreika ir prof. dr. A. Sennas. Iš gyvųjų tarpo atsiskyrė visi, išskyrus prof. A. Senną, kuris dar pilnas jaunatviškos energijos ir profesorijauja Pennsylvanijos universitete. Jį pamatysime ir išgirsime ir šiame LKMA VI suvažiavime. (k. p.)

Kristjan Raud (estas)

Estų tautinio epo "Kalevipoego" iliustracija

IŠ LAISVŲJŲ ESTŲ POEZIJOS

Estijos nepriklausomybės dieną — vasario 24-tą — minint

MARIE UNDER

PRISIMINIMAS IR PRIESAIKA

Sustokime, palenkę vienplaukęs galvas,
Prisiminkim, kas liko, kas mirė.

Tai, ko netekom, ir mirties dalanti siena
Teikia mums nieko nebijančią galią.

Mūs tėvynės dalia padrašinys kantrybė,
Ginkim ją visi, jauni ir seni.

Nuo širdies širdin žemės mellė pereina,
Mūsų mirusių žemė, kurioj turime dalį.

Daug visko žuvo, vienok dar nemirė
Rūstybė ir garbė: stovėkim pakėlę galvas.

GUSTAV SUITS

BENAMIS

Pažinojai tą dieną; daug esi matęs.
Ne be pastogės esi ten gyvenęs,

Ne be savųjų namų;
Ten buvo tada kambarys, nuo šėlstančio
Vėjo užuovėja, namas priglausti tave.

Apniko mus baugūs laikai,
Laikai kartumų ir išbandymų;
Lubos plyšo ir aiženomis krito,
Kamlnai griuvinėjo lyg ledų gabalai,
Liepsnojančios grindys spragėjo baisingai:
Dar ir čionai yra smilkstančių širdžių.

Ir tai yra teisybė. Viešulai taršė tavo
plaukus
Bet karštis niekada nebuvo jau karštesnis
Nuo to laiko, kai palikai namus.

EPITAFIJA

Gyvenimui priklauso laiko nuoma; ji pragyvena narsūs žygiai,
Ištikimi, su tėvynės meile, kuri tyliai nuolina miriop.
Drąsos atminimas belakis, degas kaip liepsna tamsybėj.
Žiūrėk, iš likimo nakties šviečia tolimas deglas garbės.

Išvertė A. Ndž.

JUHAN LIIV

IMČIAU GELIŲ VAINIKĄ

Imčiau gelių vainiką,
Įpinčiau tave jo džiaugsmam,
Apsupčiau jo kvapnėmis,
Našlaite, Estijos žeme.

Imčiau dangaus mėlynę,
Skaidrumą šviesios išklios,
Aušros ir saulėleidžio varsas,
Visiems matant, tave vainikuoti.

Imčiau ir mellės saitus,
Pagarbos ir ištikimybės,
Aplėbčiau tave jų paguodoj,
Nutildyčiau tavo kančias.

Imčiau ir pašvestą kraują,
Drąsos širdies kiekvieną ląstelę,
Paremčiau tave jų narsa,
Nelaimingoji tėvyne.

VILLEM RIDALA

Kertinė Parastė

RELIGINIO MENO ESMĖ

Lietuvių religinio meno parodai artėjant

Religinis menas, kaip menas, yra bendrojo meno savita šaka. Todėl, kalbant apie religinį meną, reikia laikytis bendrojo meno sampratos, ribojantis specifiniu religijos srities būdingumu.

Būtis plačiausia parsme reiškiasi trejopoj plotmėj: ontologinėj, etinėj ir estetinej. Pirmoji atskleidžia pažįstancijam protui tiesos pavidalą, antroji apsisprendžiančiam protui — valiai — gėrio pavidalą ir pastaroji atsiskleidžia mūsų išgyvenančiai sielai grožio pavidalu. Menas tuo būdu yra žmogaus sielos estetinio išgyvenimo išraiška.

Sielos išgyvenimai, kuriuos mes vadiname emocijomis — jausmais, yra įvairūs, ir dėl to meno pasaulis atitinkamai yra labai įvairuojantis. Dar niekas iki šiol nėra išsėmęs visų meno galimybių. Be to, ir tų pačių jausmų gali būti įvairių išreiškimo būdų: šviesos — šešėlio, spalvos, judesio, garso. Pagal skirtingus išraiškos būdus atitinkamai yra skirtingos ir meno sritys. Reiškiant sielos jausminį išgyvenimą šviesos — šešėlio būdu, susidaro pašyba; spalvos būdu — tapyba; garso būdu — muzika ir dainavimas; judesio — plastika: architektūra, skulptūra, grafika, baletas, vaidyba. Kartais būna keletas išreiškimo būdų, arba meno sričių, sujungtų kartu, pavyzdžiui: keramika (plastika ir spalva), scenos menas (plastika, spalva ir garsas).

Kaip bendrai meno pagrindą sudaro jausminis, arba emocinis, sielos išgyvenimas, taip lygiai ir religinio meno pagrindas yra religinis nusiteikimas, arba religinis išgyvenimas. Kas pajėgia tą religinį jausmą išreikšti bet kuriuo ankščiau minėtu būdu, tas sukuria religinį meno kūrinį. Religinė nuotaka, išreikšta garsu, sudaro religinį muzikos kūrinį (pasijos, traktai, sekvencijos, chorai, preliudai, bažnytinis giedojimas). Religinis jausmas, išreikštas spalva, sudaro religinius paveikslus, bažnyčių dekoracijas. Religinis pergyvenimas, išreikštas plastika, sudaro bažnytinę architektūrą, skulptūrą, liturginius rakančius.

Tuo būdu religinis menas nėra kažkas naujo šalia bendrojo meno, bet tam tikra meno rūšis, pagrįsta religine nuotaka. Kaip bendrai menas yra daugialypis, taip atitinkamai ir religinis menas yra daugiaropas, besireiškiantis visose meno srityse, pradedant skulptūra, einant į tapybą, mozaiką,

vitražus iki baletų ir vaidybos bažnytinėse misterijose, procesijose.

Bažnytinis menas gali būti reiškiamas ne tik įvairiose meno srityse, kaip minėta, bet taip pat ir įvairiais meno stiliais: realistiniu, impresionistiniu, ekspresionistiniu ir net abstraktiniu. Bažnytinis menas nesiriboja viena kuria mokykla arba vienu stiliumi. Kiekvienas stilius turi savitą dviasios išraišką, ir to savitumo įtakoje gali būti išreikštas taip pat ir religinis įsijautimas. Kiekvienas meno laikotarpis paveldi tam laikotarpiui vyraujančių būdingų kūrinių įvairiose meno srityse. Taip pat ir religinėje kūryboje. Mūsų gyvenamuoju laikotarpiu jau turime visą eilę religinių kūrinių ekspresionistinio ir abstrakto stiliaus tiek skulptūrų, tiek paveikslų, tiek vitražų, tiek grafikos ar keramikos pavidalų.

Bažnytiniame mene esminis dalykus yra ne tai, kurios srities ir kuriame stiliuje yra religiniai kūriniai kuriami, bet ar jie turi savyje religinio jausmo įkūnijimą, ar ne. Tegu atveju bus religinis menas, o neigiamu atveju nebus jokio religinio meno kūrinio. Įėjęs bažnyčion, turi pajusti religinę nuotaką. Ją turi sužadinti visa bažnyčios aplinka: tiek bažnyčios architektūra, tiek skulptūra, tiek tapyba, tiek dekoracija ar grafika. Bažnyčios yra skiriamos žmogaus religiniam pasireiškimui. Visokios rūšies religinis menas turi veikti žmogaus sielą religinio išgyvenimo sužadinto kryptimi. Jeigu bažnytinis menas šito savo uždavinio neatlieka, su juo jau yra kažkas negero. Jeigu žmogus, įėjęs bažnyčion, neturi traukimo Dievui, jeigu nekyla joje jausmas susitelkti ir garbinti Dievą, tai reikia suabejoti jau ir tos bažnyčios religinio meno verte. Tikras ir stiprus bažnytinis menas žavi kiekvieną lankytoją. Jeigu bažnytinis menas žmogų tik išblaško ir neigiamai nuteikia — reikia manyti, kad jis tėra tik tariamas bažnytinis menas.

Bažnyčion įėjus, turi kilti noras melstis, o ne pykti, ar šokti.

Taigi bažnytinis menas yra kūrėjo religinio jausmo išraiška, ir jo paskirtis yra sužadinti atitinkamą religinį nusiteikimą žiūrovų sielose, nežiūrint, kokiomis išraiškos priemonėmis šis menas bylotų ir kokiomis meno raidos srovėmis tekėtų.

Dr. P. C.

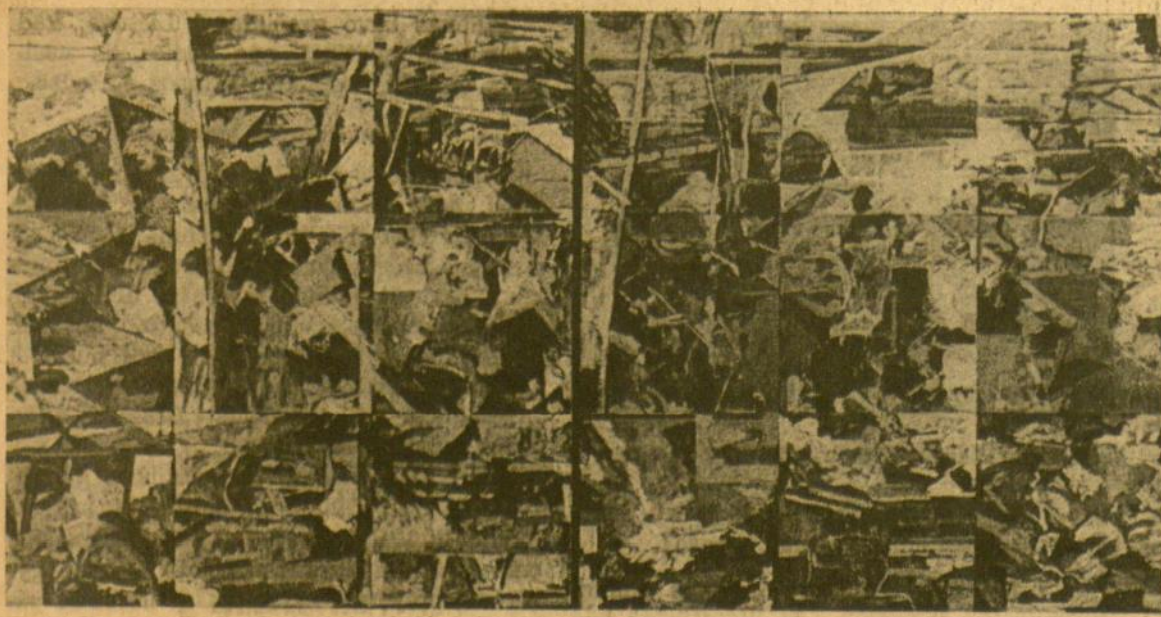

Ados Korsakaitės piešinys

Šiame numery:

- Krikščionišką kultūrą puoselėjant.
- Religinio meno esmė.
- Iš laisvųjų estų poezijos.
- Tikroviškoji lietuvių skulptoriaus legenda Paryžiuje.
- Apčiuopiama laisvųjų įtaka.
- Jausmai ir tikėjimas ligi paties Dievo.
- Pasisekimas atėjo per vieną dieną.
- Dailininkai apie dailininką ir dailininkę apie save.
- Matų ir svorio sistemos keitimas.
- Moterų sąjungos jubiliejus.
- Lietuvė prie elektroninio mikroskopo.
- Nauji leidiniai.

Val. 11 v. ryto iki 2 v. p.p., 6-7 v.v.

Kęstutis Zapkus

Kompozicija su aštuoniolika kvadratu (aliejus)

Jausmai ir tikėjimas ligi paties Dievo

Kūrybingųjų Biliūno metų skaidrėjimas ir tragedija

STASYS YLA *)

Biliūno gyvenimas buvo trumpas ir dramatiškas. Gyveno jis tik 28 metus ir ketvirtį savo amžiaus praleido kovoj su džiava. Kovoj ir dėl mokslo, kuris jam buvo nutraukiamas, ir dėl asmeninio savitumo, kuris buvo kliudomas. Pagaliau kovojo sąžinės kova, nes susikryžiuo iš namų išsineštas religingumas su mokykloje bei politikoje rastu ateizmu.

Gyvybinės kovos jis nelaimėjo, studijas tik įpusėjo, bet susirado savo talentų vagą ir atgavo pirmąją tikėjimą.

Idomus anykštėno charakteris

Biliūnas įdomi asmenybė, verta geros dramatos. Idomus pats charakteris, neabejotinai individualus, bet kartu ir anykštėniškas. Anykštėnai, manding, savotiškai aukštaičių zanavykai: ramesni ir lėtesni, santūrūs ir kiek išdidūs. Iš seno jie nešė savo galvas aukščiau už kitus, nes buvo karališkieji ūkininkai ir turtingesni savo žemėmis. Anykštėnai buvo žinomi ne tik savo "honoru", bet ir savo alumu, dainom ir gražiom merginomis (priežodis: "Anykščių mergos"). Daug jie nekalbėjo, bet visad pasirodė kalbėti ir kalba skardžiai, sodriai, nuoširdžiai.

Ar Biliūnas buvo ne toks? Jį mums pristato jau vyresniųjų klasių gimnazistų kaimynas — kurkietis Step. Kairys savo knygoje "Lietuva budo":

— Variantis žvilganis, ugnele žėrinčios akys, trumpais ir reikaliais kertančiais sakiniais reiškiamos mintys ir atsargi pašaipos šypsena, kai pirmą kartą kalbina žmogų. Biliūno santūrumas greit išnyksta ir virsta jautriu nuoširdumu. Sprendžiant iš jo laišku draugams, kurių susidaro beveik ištisas tomas, Biliūnas buvo realistas, kaip anykštėnai ūkininkai, ir kartu romantikas; santūrus, išlaikytas ir tik retkarčiais prasiveržias susižavėjimu, nusivylimu ar susierzinimu. Šiaip garbingas ir tiesus draugų atžvilgiu, sąžiningas ypač piniginiuose reikaluose.

Kadangi jo beletristiniai raštai buvo daugiausia autografinio pobūdžio, tai iš to vėl matyti, kad jis buvo jautrios sąžinės melancholikas, giliai išgyvenęs skriaudas, neteisą, kaltės momentus.

Kelias į mokslą ir kūrybą

Būsiamasis rašytojas gimė Niuronų Biliūnams šv. Kazimiero išvakarėse 1879 metais. Buvo paskutinis vaikas, tad labiau mylimas ir lėpinamas. Dėl to kūdikystėje jam liko neužmirštamų kontrastų to kieto gyvenimo, kurį vėliau teko gyventi. Dar buvo laimingas ligi ketvirtosios klasės Mintaujoje, nes turėjo tėvus ir gyvą tikėjimą. Stai ga abu tėvai mirė ir prasidėjo jo kryžių kryželiai. Giminės pastatė sąlygą: eisi į kunigus, padėsim; neisi — žinokis pats.

Jaunuolis nutarė "žinotis pats". Persikėlė į Liepą, uždariavo privačiom pamokom ir toliau tęsė gimnaziją. Turėjo ją baigti 1898, bet dėl vieno nesusipratimo per baigiamuosius egzaminus negavo diplomo. Baigė po metų, bet dar negalėjo vykti į universitetą, nes trūko pinigų. Jūs kalė, palikęs Liepą, sugaišdamas vėl metus. Tartu universitete pasirinko mediciną, bet mokslo metų bėgyje įvyko studentų riaušės prieš carą, dėl kurių jis, kaip ir kiti, buvo atleistas. Kiek kartų bandė grįžti, pats važinėjo pas universiteto rektorių, net pas švietimo ministrą Petrapijį, bet leidimo negavo.

Tuos laukimo metus jis praleido Šiauliuose, paskui Panevėžyje. Mokė vaikus privačiai ir pelnėsi pragyvenimą. Pagaliau, pasinaudojęs kvietimu redaguoti "Ūkininką"

Tilžėje, išvyko į Vakarų, pasiekė Leipzigą ir ten įsirašė į Komercijos institutą. Greit įsitikino, kad jo kelias literatūroje, dėl to iš instituto perėjo į universitetą.

Džiava, kurios pradžia pasireiškė jau Tartu universitete, vertė jį po metų apsisukti studijas, grįžti Lietuvon gydytis Rozalime ir Kačerginėje, o rudenį (1905) išvykti į garsų džiovininkų kurortą Zakopanę, Galicijoje. Viltys grįžti prie mokslų kaskart mažėjo, bet jis daug skaitė ir rašė.

Kaitaliojės studijų sritis ir vietas, labai suvėlavęs, vis dėlto jis susitelkė tik į literatūros sritį. Skubotai ir visu aistringumu dirbo, šuoliais darė pažangą, bręstė brendimo savo raštais. Į literatūros sritį ėjo nebe mėgėjiškai, kaip daugelis prieš jį, bet jau profesionališkai. Jį domino ne tik kūryba, bet ir literatūros kritika, o ypač literatūros istorija. Jis pradėjo spausdinti kritinį žemaitės vertinimą, ruošė straipsnius apie Mik. Daukšą, J. Brekūną, rinko medžiagą monografijai apie K. Donelaitį, rašė didesnę darbą apie lietuviškos literatūros pradžią.

Būdamas Rytų įtakoj, kur kunkuliavo politiniai revoliuciniai sūkūriai, jis buvo nublokštas nuo mokslo ir religijos. Vakaruose jis pajuto tikrąją mokslo meilę, asmeninės kūrybos vertę ir religijos vietą gyvenime. Bet atsiplėšti nuo pirmųjų įtakų jam nebuvo lengva.

Noras būti pačiu savimi

Socialistai Biliūną daro socialistu jau nuo Liepojos laikų. Kaipgi kitaip, nes tada jau gimnazistai skaitė, nors nesuprato, Markso Kapitalą. Aišku, visi kaitino savo smegenis socialiniais klausimais. Socialistu vadintis buvo netgi mada, juoba socialistiškai nešioti ilgus plaukus. Biliūnas negalėjo būti išimtis, bet dėl savo charakterio vargiai taip lengvai buvo vedamas pasiroviui.

Organizuoton lietuvių socialdemokratų srovėn jį įjungė Augustinas Janulaitis ir Povilas Višinskis. Tai buvo Šiauliuose, vos Biliūnui čia atvykus 1901 metais. Bet tie du vyrai netrukus patys išsiskyrė. Višinskis 1902 sukūrė naują liberalų, vadinamų demokratų partiją. Šios partijos steigiamajame suvažiavime dalyvavo ir Biliūnas. Ta proga susipažino su Jurgiu Šauliu, žemaičiu, buvusiu ketvertą metų Vilniaus kunigų seminarijoje — ir į jiedu pasidarė geriausi draugai ligi mirties. Didėsne bičiulystė buvo ir su Višinskiu, nei su socialistu Janulaičiu, nors vėliau Biliūnas vedė jo seserį. Iš socialistų dar draugavo su Vincu Mickevičium — Kapsuku, vėliau nuėjusiu savais klystkeliais ir tapusiu bolševikų vaduku.

Atėjęs politikon, Biliūnas rado jau įsisenėjusias intrigas, ambicijas, nesutarimus. Tai jam pirmiausiai nepatiko. Matė ir politinės veiklos tuštumą, nes pats ilgėjosi ko nors kūrybiško ir vaisingo. Draugų buvo užvartas rašyti arba versti politines brošiūras, pavestas redaguoti socialistinį "Darbininkų Balsą". Tai jis darė apie porą metų ir, atrodo, užteko. Išvykęs į Leipzigą, 1904 lapkričio 7 rašė J. Šauliui, studijuojančiam Berne:

— Politika nebeužsiimsiu, nors pažįtuos lieka tos pačios; sąnariu kokios nors politikuojančios organizacijos nesivadinsiu — būsiu pačiu savimi.

Dar anksčiau nei Šauliui, būtent — vasario 12, jis rašė V. Kapsukui:

— Nežinau, kaip kiti, o aš visai nuo politikos ir partijos nusišalinau: atsibodo ji man, nervus suardė, — nesinori nė kuo iš tų dalykų užsiimti, nors ir pirma iš manęs partijos politikas ir agitatorius buvo labai menkas — tik vis įkalbinėjo ir stumdė

Pasisekimas atėjo per vieną dieną

Adolfas Mekas apie savo filmą "Aleliuja, kalnai!" ir ateities planus

Adolfo Meko filmas "Aleliuja, kalnai!" (Hallelujah the Hills) ir pats jo autorius dabar Chicagoje. Reta ir dviguba proga. Filmą pamatyti labai lengva. Jis nuo vasario mėn. 21 d. rodomas The Surf kino teatre, 1204 N. Dearborn. Tačiau patį Adolfą Meką pačiupti jau sunkiau. Ir Chicagoje jis atsirado ne savo filmą vydamas, o tik pakviestas čia kaip techniškas patarėjas vienam Chicagoje sukamam filmui. Adolfas Mekas prie šio filmo dabar Chicagoje keliai ir gula, atsiskyręs nuo viso pasaulio. Tačiau vieną vakarą vis dėlto prie juodos kavos ir prie smilkstančio dūmo kalba susiršo.

— Dabar, kada Jūsų filmas "Aleliuja, kalnai!" jau rodomas pasaulio kino teatruose ir kada Jūsų pavardė nuolat linksniojama didžiojoje spaudoje, sakykite, koks kyla jausmas, prisimenant pirmąjį savo apsisprendimą už filmo meną?

— Nemanau, kad aš sėdėjau susiėmęs galvą, bandydamas apsispręsti, kur, kaip ir už ką aš dirbsiu. Į filmo meną ašėjau pamažu. Gal kas dar prisimena, kad Lietuvoje ir Vokietijoje aš dirbau kaip aktorius (gana blogas): aš vartydavau akis, spaudau kraują ir visais kitais būdais bandydavau "vaidinti".

Kai atvažiuavau į New Yorką, dar nemokėdamas angliškai, aišku, negalėjau nė svajoti apie teatrą. Tada pamažu, kartu su broliu Jonu, pradėjau kas metai klimti giliau ir giliau į filmo meną. Pirmiausia pradėjau organizuoti "film societies" (filmų rodymus). Tik pamatėm, kad Amerikoje nebėra filmo meno žurnalo. Tada mudu pradėjom leisti "Film Culture" 1954 metais. Po to, New York'e jau nebuvo filminės veiklos, kur Mekų nebūtų. Ir nuo tada kelio atgal nebėra. Pirmiau aš rodžiau filmas, po to rašiau apie filmas, dar po to organizavau filmų gamybą, ir tik 10 metų vėliau susukau savo paties filmą. Progresija buvo natūrali.

— Kaip Jus pavėikė palankus filmo vertinimas ir finansinis jo pasisekimas?

— Aš buvau, esu ir liksiu ūkininkas. Ir tai nėra lengva. Pasisekimas, mano atveju, atėjo per vieną dieną. Atsikėliau drebedamas, atsiguliuojęs šypso-damas. Bet tik pamažu, savo producento patarimu, aš išmokau šypsotis į kameras, neva veidmainiauti "during interviews", ir "meluoti" nesigėdint. Tiek dėl pasisekimo vertinimo prasme. Finansinis pasisekimas yra žiauresnis. Aš nedaug suprantu apie biznį, todėl savo

biznio reikalus atidaviau agentui. Bet agentas negali daryti gero biznio su manimi, jeigu aš jo neklausau. Prieš pasirodymas viešai bet kur, aš turiu gauti mano agento leidimą, ir mano agentas man sako, ką aš turiu daryti, šnekėti ir kurti. That's what's called. To create a public image, a public personality. Jeigu nesate buvę šitokioje situacijoje, sunku įsivaizduoti, kaip galima prarasti privaty gyvenimą ar kaip privatus gyvenimas gali pasidaryti viešas.

— Idomu, kodėl Jūs palikote kitus menus (Jūs praleidote daug metų kaip rašytojas) ir visą save, sakyčiau, su tokiu "mekišku fanatizmu" atidavėte filmui?

— Netiesa. Aš nepalikau kitų menų. Fanatikas? Gal būt. Bet kaip kitaip galima atsiekti rezultatų? Keats rašė: "Be poets or fanatics". Nesu poetas, todėl aš esu fanatikas.

— Ir kokie buvo pirmieji kartūs ir saldūs šios taurės lašai?

— Pasisekimas yra saldus. Yra malonu, kaip pyvzdžiui: kada aš buvau kviečiamas į festivalius, aš buvau traktuojamas tuo pačiu lygiu kaip Godard, Antonioni, Hitchcock ir kiti fil-

iš savo neatspausdinto romano "A Canadian Romance". Filmas yra asmeniškias, taip kaip ir visi meno kūriniai yra asmeniškias. Nuotykiškai, kuriuos matysite filme, yra mano nuotykiškai: septynerių metų žiemos — vasaros meilė yra mano septynerių metų meilė; medžiojimo nuotykių; ir taip toliau. Aišku, viskas yra pakeista, kartais pagražinta — taip, kaip ir visi mūsų pergyvenimai yra daug gražesni prisiminimuose.

Idėjai įkūnyti aš turėjau jauną producentą (David C. Stone), kuris man davė visas sąlygas ir viską, ko aš prašiau ir norėjau, niekuomet nei vienu žodžiu neprieštaraudamas.

— Stebint visų menų (literatūros, tapybos, muzikos, architektūros) moderniose nūdienėse apraiškose tam tikrą formos ir dvasios bendrumą, darosi smalsu, prie kurio izmo ar šiaip sąjūdžio gretintumėte savąjį "Aleliuja, kalnai!" filmą? O gal čia norėta rasti ir visai dar niekieno nematytą ir nesukurtą naujumą?

— Daugelis žmonių ir kritikų bandė atrasti grupę, kuriai ir mano filmas priklausytų. Bet jie nepajėgė. Filmos istorijoje

Adolfas Mekas

mų didieji. Ir dabar, pradėdamas savo naują filmą, aš galiu daryti, ką ir kaip noriu — badavimo dienos užbaigtos. Ir šitai yra saldu.

Vienintelis kartumas, kurį aš galiu prisiminti: begaminamas filmą, aš pradau dvi merginas. Jos pavydėjo toms visoms valandoms dienoms ir mėnesiams, kuriuos aš atidaviau filmui, bet ne joms. Tačiau rytoj bus graži diena. Ir už poros savaitių bus pavasaris.

— Kaip ir kada Jums gimė filmo "Aleliuja, kalnai!" pastatymo idėja ir kaip ji buvo įkūnyta?

— Dar tebedirbdamas prie Jono filmos "Guns of the Trees", aš pradėjau rašyti scenarijų. Pačią idėją aš paėmiau

nėra panašaus pavyzdžio. Kritikai vartojo sekančius žodžius: "Cinema of the Absurd", "Divine Idiocy", "Burlesque", "Cubistic Comedy", "Slapstick", "Hellzapoppin". Aš gi vadinau savo filmą romansu: mano meilės daina savo prarastai merginai Kanadoje. Filmas yra taip pat mano padėkos duoklė visiems tiems, kurie mokė mane filmo meno ir be kurių ten nebūtų filmo iš viso: George & Auguste Melies, Mack Sennett, John Ford, Sergei Eisenstein, Charlie Chaplin ir, aišku D. W. Griffith. Mano filmas taip pat yra giesmė jaunystei, meilei, nuotykiams ir draugystei.

— Kuri filmo vieta, kuri jo akimirka ar kuris epizodas, Jūsų manymu, geriausiai yra pa-

nėra panašaus pavyzdžio. Kritikai vartojo sekančius žodžius: "Cinema of the Absurd", "Divine Idiocy", "Burlesque", "Cubistic Comedy", "Slapstick", "Hellzapoppin". Aš gi vadinau savo filmą romansu: mano meilės daina savo prarastai merginai Kanadoje. Filmas yra taip pat mano padėkos duoklė visiems tiems, kurie mokė mane filmo meno ir be kurių ten nebūtų filmo iš viso: George & Auguste Melies, Mack Sennett, John Ford, Sergei Eisenstein, Charlie Chaplin ir, aišku D. W. Griffith. Mano filmas taip pat yra giesmė jaunystei, meilei, nuotykiams ir draugystei.

— Kuri filmo vieta, kuri jo akimirka ar kuris epizodas, Jūsų manymu, geriausiai yra pa-

— Kuri filmo vieta, kuri jo akimirka ar kuris epizodas, Jūsų manymu, geriausiai yra pa-

(prieštarauti nepadoru išrodė...) Bet daug ramiau jaučiuos universiteto knygynė, tarp leksikonų, senų knygų, etc., — nėra ten pykčių, nė konkurencijos, — ramu ir ramu, kaip bažnyčioje. Kaip matai, visai į davatką pavirtau.

Jonas Biliūnas VIII klasėje 1899 metais

Pirmi "davatkėjimo" ženklai Leipzige

Tuose laikuose iš Leipzig'o, rašytuose V. Kapsukui, P. Višinskiui, J. Šauliui pakartotinai pareiškia norą teltis į literatūros studijas ir kūrybą. Kartu prisimena rūpestį, kad sveikata neina geryn. Kalbėdamas apie savo studijų ir kūrybos planus, jis bene pirmą kartą ima įterpti tokias frazes: "su Dievo pagalba", "jei Dievas padės", "mel-džiū Dievą", "ačiū Dievui". Ar tai ne pirmieji jo "davatkėjimo" ženklai?

Parvykęs vasarą Lietuvon, apsisprendė pagaliau vesti anksčiau sužadėtą Juliją Janulaitytę, dantų gydytoją, kilusią iš gausios šeimos. Du jos broliai — Juozas ir Pranas buvo kunigai, o trečiasis, jau minėtas teisininkas, vėliau profesorius Augustinas — didelis socialistas. Biliūnas susituokė su Julija bažnyčioje. Tai savaime aišku, žiūrint anų laikų. Bet idomu, kaip jis šį įvykį pristato savo draugam. Jau iš Zuericho parašė studijų draugui Leipzige D. Sidlauskui, būsimam "Visuomiui" — keistos, pusiau pagoniškos religijos - visuomybės kūrėjui:

— Gal girdėjai, kad jau priėmiau paskutinį (septintą, Y.) sakramentą, pagal Bažnyčios įstatymą ir Dievo prisakymą: dėl to vieno nereikėtų taip greit su šiuo pasauliu persiskirti.

Vienatvė ir žavesys Sveicarijoje

Po vedybų išvyko į Sveicariją vienas, kol vėliau atvyko ir žmona. Su naujom vil-

tim pataisyti sveikatą, baigti literatūros studijas kilo ir jo nuotalkos, nors šiaip jautėsi vienas. Ta vienatvė džiaugėsi, nes ji padėjo labiau grįžti savin, daugiau mastyti. "Jei pirma mėgau būti vienas, tai dabar dar labiau" (iš laišku 1904. 12.10). Kitas dalykas veikė teigiamai jo dvasią, tai nuostabus gamtos grožis. Abu šiuos momentus J. Biliūnas išskiria laiške Povilui Višinskiui, rašytame 1904 lapkričio 20:

— Šimet tai jau iš tiesų esu vienas; vienas sėdžiu per lekcijas, vienas gyvenu, vienas išeinu pasivaikščioti. Niekas netrukdo, niekas ir melancholijos nuo kaktos nenuvalko. Bet iki šiolie vis tik jaučiuos gerai ir ramiai. Gyvenu ir kvėpuoju prigimties gražumais, gausia jos ranka išmėtytais aplinkui. Kas šventadienį būtinai einu už miesto, lipu ant kalnų, roplinėju po jų uolas, vaikštinėju po jų girias ir krūmus, — linksmais klonais ir galingais kalnų ledais džiuguinu savo akis, žadinu jausmus ir kurstau savo fantaziją...

Vieną dieną, kai miestas buvo pridengtas miglos, o Uetlibergo kalnas švitėjo, jis išsiruošė tenai:

— O kaip neišpasakytai buvo gražu! Čia pat po mano kojų gulėjo dar neregėtos debesų marios... Viršų mėlynavo dangus, švietė saulė, o iš šalių, parėmę skliautą, stovėjo blizgančios ledo kalnų viršūnės. Visa tai taip kėlė žmogaus dvasią... Atsiminiau pa-(Nukelta į 4 psl.)

*) Iš "Tėviškės Žiburių" spausdinamos knygos "Dievas sutemose" — religiniai liūniai lietuvių gyvenime.

Jausmai ir tikėjimas ligi paties Dievo

(Atkelta iš 3 psl.)
sąjau apie palaidotą po stiklo kalnu viešpatystę...
To laiško tęsinys Biliūnas ketina atkasti tartum palaidotą savo vaikystę:

— Žadu jau pradėti rašyti ir savo vaikystės atsiminimus, o taipgi Dieninį (Šveicarijos įspūdžius)... Teisybė, savo atsiminimus kiek bijau ir aprašinėti: dar išjuoks kritikai mano jausmus...

Gal tuose "Šveicarijos įspūdžiuose" būtų daugiau prisitaręs apie savo "dvasios pakilimą". Gaila, jie nebuvo parašyti, kaip ir vaikystės prisiminimai. Bet tų dviejų pasaulių grožis kažkaip susilietė širdies — jausmo žmoguje, koks buvo Biliūnas. Tai primena kitą Zuericho studentą Vincą Čepinskį, kuris, kartą išėjęs į kalnus, pajuto tokį stiprų grožio pergyvenimą, kad nuo to prasidėjęs jo kelias atgal į vaikystę palikta Dieva.

O vis dėlto rašė kairiesiems...

Ir toliau ką tik parašęs, Biliūnas viską siuntė kairiųjų spaudai. Taip darė ligi mirties, dėl to ir susidarė daugeliui įspūdis: Biliūnas buvo ir liko jų žmogus, bent savo pažiūromis,

Toks įspūdis dar buvo gyvas, kai mokėsi Ukmergėje. Mokytojai, daugumoj kairūs, Biliūną taip ir pristatinėjo. Ir rašytojo brolio sūnus Antanas vyresnėse klasėse buvo žinomas savo kairumu. Mes tuo nesistebėjome, nes gi ir jis Biliūnas. Tačiau kairumo nerasdavome skaitydami Biliūno raštus, juo labiau nejutome dainuodami jo dainelę, ypač trečiąją posmą:

Tu, Jūlyte, mano kapą
Žolynėliais apkaĩsy,
Tarpu rožių ir lėlių
Man kryželį pastatysi.

Tai, ką Biliūnas pabrėžė 1904 traukdamasis iš partijų, būtent, jog nesiskiriaš savo pažiūromis, vargiai betiko po dviejų — trijų metų. Keitėsi, kaip matysim, ir jo pažiūros. Bendradarbiavo kairiųjų spaudoj kaip beletristas, o ne publicistas. Ir savo apsakymėliais nesitaikė laikraščių linkmei. Vaizdavo, tiesa, realų gyvenimo vargą, bet be pagiežos, keršto, kovos, kaip būtų reikalavęs kairusis požiūris.

Iš tikrųjų, Biliūnas bodėjosi tais laikraščiais. Rašė jiems, kaip pats sako, tik "dėl minkštos savo širdies", nes kaip gi nerašyti, jei prašo. Pagaliau reikėjo rašyti, kad gautų pinigų studijoms, o vėliau gydyimuisi. Tas bodėjimas su laiku augo ir savo artimiausiam draugui dr. Jurgui Šauliui, ypač 1907 metais, ne viename laiške panašiai rašė:

— "Skardė" (socialistų, Y.) ir "Lietuvos Ūkininkė" (demokratų, Y.) tik viena politika — nuobodis, vienoda, silpna ir klajojanti; ir daugiau nieko, nieko... "Vilniaus Žinios", nors naiviskai ir juokingai, vis tik rašo iš dalies ir literatūros, o juk man to labiausia reikia. Neišjuok, kad palikau toks "kulturtrogeris", bet vis tik mūsų cicilikai, o labiausia demokratai labai nuobodūs. Labiausia erzina "Lietuvos Ūkininkas" — negaliu suprasti, kas per laikraštis: ir pikta, ir juokas ima. (NB nors patsai jam nusiūniau vėl savo vieną apsakymėlį.)

Paziūrų pasikeitimą taip apibūdina Aug. Janulaitis, rašydamas apie Biliūną 1913 metais:

— Materializmas, kaip pasaulėžiūra, jau nebeatenkina. Neduoda atsakymo į tuos klausimus, kuriuos jįsai pastatė. Liūdna būtų, kad viskas būtų ant žemės taip menka, silpna, kad žmogus išnyktų galutinai. (Biliūnas) įsiekė dvasios patenkimo viršum šio matomojo pasaulio... Ligos patalė ne tas jįsai, kuris, virtęs jaunikačiu, manė visą pasaulį paversti... kuris lyg Prometėjųs puolė kovon su dievaiciiais, tikėdamasis juos nuveikti. Dabar nustojo tikėti žmogaus galybe. Vienoj vietoj tarp užrašų randame tokį skyrium užrašytą sakinį, dar negalutinai išdailintą: "Žmogaus protas siekia ne toliau jo nosies, iš jausmai ir tikėjimas ligi paties Dievo".

Rašė, skaitė, mąstė

Biliūnas savo raštuose vaizdavo kaimą. Jį geriausiai pažino, labiausiai mėgo. Kaimo pasilgdavo Leipzige ir Zueriche, o ypač Zakopanėje. Ar pasilgdavo ir tos religinės šilimos, kurioje pats buvo išaugęs?

Aug. Janulaitis, švogeris, rašo:

— Biliūnas atsimena jaunystę, kūdikystę, kada buvo taip ramu, viskas aišku, suprantama, nebuvo prakeiktųjų abejonių, tų gyvenimo klausimų, naiviskai tikėjo, ką skelbė kiti.

Grįžta jaunystės atsiminimai, grįžta ir jaunystės tikėjimas, bet ne tas naiviskas... Jį traukė tasai tyras, grynas tikėjimas, kurį turi tik nekalti kūdikiai ir grynos dvasios žmonės... Jį traukė dabar prie savęs šventųjų gyvenimai — paprasti, suprantami, pilni doros aukštumo.

Ir draugas J. Šaulys nustebo, gavęs tokį Biliūno prašymą iš Zakopanės:

— Ar negalima Berne gauti pirkt šventų rašto — Biblijos?..

Pasirodo, Biliūnas tuo metu užsakė iš Vilniaus visą pluoštą religinių knygų lietuvių kalba. Tuo reikalu rašė net du laišku A. Rucevičiui ir pasiuntė pinigų. Prašė siųsti knygas dalimis ir "tokioj eilėj, kaip surašyta, t. y. ne nuo galo, bet nuo pradžios". O surašyta buvo šios knygos ir tokia eile:

A. Bertrami, Šv. Pranciškaus iš Asyžiaus gyvenimas.

V. Borci, Šv. Antano iš Padvos gyvenimas ir stebuklai.

Platesnioji šventa istorija Naujojo Įstatymo.

Plati šventa istorija Senojo Įstatymo. Platus išguldymas katalikų mokslo.

Trys pastarosios knygos buvo paruoštos D. Bočkovskio. Toliau:

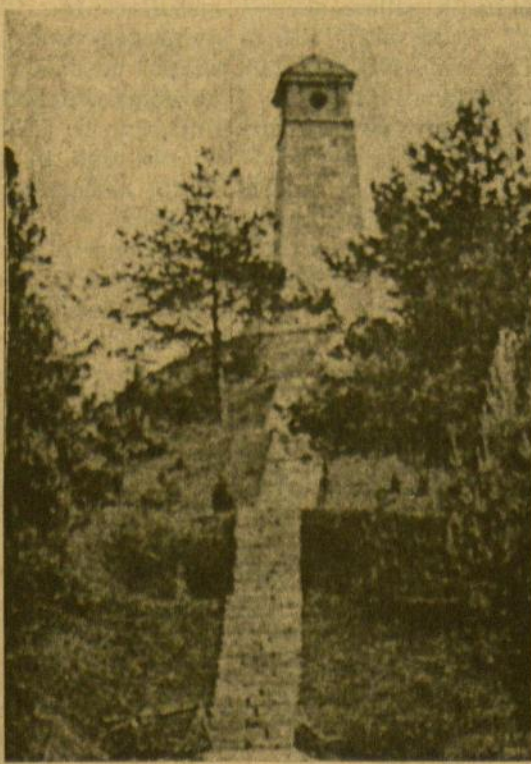
G. Bosco, Švento Jono Krikštytojo gyvenimas.

P. Būčio Apie Dievo buvimą.

P. Cozel, Išpažintis arba spaviednė.

A. Ragažinskio Žemaičių Kalvarijos aprašymas.

M. Valančiaus Pradžia ir išsiplėtimas katalikų tikėjimo.

Paminklas ant J. Biliūno kapo Anykščiūose — švyturys, simbolizuojas "Laimės žiburį"

To paties — Žyvatai šventųjų.

Istorija stebuklingo paveikslu Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos.

Biliūnui mirus, Šaulys teiravosi žmonos Julės, kodėl velioniui prirėikė anų knygų. Biliūnienės atsakymas atskleidė ilgiau brenusį, bet Zakopanėje galutinai įvykusių rašytojo persisvėrimą religijon. Štai Biliūnienės laiško, rašyto 1908 kovo 24, pagrindinė dalis:

"Pradėjo visas tikėti"

— Ilgas gulėjimas lovoj atmainė jo dvasišką gyvenimą. Į galą savo gyvenimo pradėjo visas tikėti. Mirti nesibijojo, bet gyventi neišpasakytai troško. Tikėjime matė daug poezijos, o džiaugėsi labai atgavęs tikėjimą. Niekartą kalbėdavo — gerai, kad aš nieko savo gyvenime neatkalbinėjau nuo tikėjimo. Tikėjimas žmogaus nekvailina... — Rengė išpažintį atlikti pas dorą asketą kunigą.

— Evangelija nuolat buvo prie jo lovos, skaitydavo dažnai ir gėrėdavos, kad tiek daug poezijos, doros...

— Nuo atvažiavimo Zakopanėn pradėjo mąstyti apie tikėjimą, juo tolyn — tuo labiau brido į tuos jausmus. Sakydavo — Dieve mano, kad nors kiek ilgiau pagyventi; bent parašyčiau daugiau... — Gyvensiu taip, kaip mano sąžinė sako, o jeigu kas nori, tegul juokias iš manęs...

Tuoju po vyro mirties dar gruodžio mėn. 1907 Biliūnienė rašė Šauliui:

— Aš lieku Zakopane iki rudens. Uždirbus kiek — pastatysiu kryžių, sulaukus pavasario pasodysiu žolynus, kad puoštų jo kapelį. Tiek galiu pasakyti Tamstai, (buvo) šventas žmogus!

Dėl paskutinės išpažinties

Žmona trumpai pastebi, kad Biliūnas "rengėsi išpažintį atlikti". Tai patvirtina ir J. Biliūno laiškas uošvienei, rašytas 1907 lapkričio 22 dieną. Laiškas trumpas ir esminė jo dalis yra ši:

— Gulėdamas, Mamyt, ilgą laiką patalė, daug skaitau ir mąstau. Ir persitirkinau, kad brangiausias ir švenciausias daiktas žmogui yra Tikėjimas. Taigi žadu šiais metais atbūti iš viso gyvenimo išpažintį arba spaviednį, būtent, Mamyt, jeigu Tamstą kada užrūstinau, prašau iš visos širdies man atleisti ir dovanoti...

Kaipgi iš tikro buvo: atliko jis aną išpažintį, ar ne? Abejonė iškylo dėl to, kad pati Biliūnienė žymiai vėliau prisiminė vieną buvusį epizodą. Prieš mirtį aplankęs Biliūną kažkoks jaunas kunigas ir įjėdu pra-

dėję diskusijas religiniais klausimais. Kai kunigas išėjęs, Biliūnas pasakęs žmonai: "Jis tik jėzuitas, nieko daugiau". Kunigas atėjęs antrą kartą ir įjėdu vėl pradėję diskutuoti. Po trečio apsilankymo Biliūnienė radusi vyrą susierzinusį. Jis paaiškino, kad paprastas kunigą nebetėsi diskusijų ir palikti jį prie savo įsitikinimų.

Ar tai buvo tas pats kunigas, kurį Biliūnas norėjo kviesti išpažintį, ar kitas, užėjęs tik aplankyti, nėra aišku iš Biliūnienės pasakojimų. Bet labai aiški Biliūno valia atlikti šį aktą. Ar ne tam jis užsisakė knygą iš Vilniaus apie išpažintį, be to, kalbėjo žmonai ir rašė uošvienei?

Mirė jis nelauktai, po vieno kraujopūdžio porityje 8-tą gruodžio 1907 metais. Žmona, miegojusi kitam kambary, net negirdėjo. Palaidojusi vyrą, vėliau ant jo kapo įinai pastatė kryžių, kaip jis buvo prašęs, tik ne prie šventosios upės kranto, o toj pačioj Zakopanėj.

Biliūno palaikai vis buvo katinama perkelti į Lietuvą, bet tai tepadarėta 1953 liepos 1 d. jau sovietinės Lietuvos rūpesčiu.

Nukryžintas ir susovietintas...

Perkeldami Biliūno palaikus į Anykščius, sovietai parinko Liūdiškių piliakalnį, jį išgrindė ir išmūrijo aukštą antkapį ir įrašo lentą, bet be kryžiaus. Po metų išleido jo raštų I tomą su biografiniu įvadu, rašytu ideologinio referento literatūrai — R. Šarmaičio. Šarmaitis — Anykščių kaimynas, kovarskietis, o mokykla — ukmergiškis, netgi mano paralelinės klasės draugas. Kitados ir jis dainavo minėtą Biliūno dainą, kaip ir mes, o nūnai — tik sovietinę. Tai jam ir

Jonas Biliūnas Zakopanėje 1907 metais

buvo pavesta padaryti Biliūną "savo žmogum" — tarybinu. Šarmaitis rašo:

— Jonas Biliūnas yra brangus mums, tarybinams žmonėms... Jo literatūrinė kūryba aukso fondu įeina į lietuvių tautos pažangiosios kultūros lobyną, kurio teisėtai paveldėtojai ir tolimesniais ugdytojai yra Tarybų Lietuvos darbo žmonės... Eilėje apsakų J. Biliūnas demaskuoja klerikalus kunigus — darbo žmonių išnaudotojus, tamsybės ir prietarų škleidėjus, kosmopolitus, tarnaujančius ponams dvarininkams ir caro valdžiai.

Sekandčiais metais bolševikai išleido antrą Biliūno raštų ir laiškų tomą. Iš laiškų rinkinio, pasirodo, buvo išimtas laiškas uošvienei, kur Biliūnas iškelia religiją ir kalba apie išpažintį. Nėra nei ano religinių knygų sąrašo. Vietoj knygų (su autoriais ir vardais) sudėti tik Zavadzko katalogo numeriai.

Biliūnas buvo gražintas į Lietuvą, kad patarnautų politikai, nuo kurios jis nusi-grėžė. Tai dar vienas jo dramos epizodas.

Grįžimo vertės klausimas

Sunku nusiėpti Biliūno dvasinį persilaužimą, nors ir kaip būtų norima. Neslepia to, priešingai iškelia paviršium, ir pirmoji studija — dizertacija apie Biliūną, kurią Amerikoje paruošė jaunas rašytojas dr. Kostas Ostauskas, pasinaudojęs rašytojo laiškais.

Biliūno grįžimas religijon gali būti tik skirtingai vertinamas. Šį klausimą kitados prisiminė J. Ambrazevičius — Brazaitis "Lietuvos rašytojuose":

— Krikščioniškos pasaulėžiūros vertintojas žiūrės į Biliūną su simpatija, nes rašytojo gyvenime matys natūralų žmogaus ieškojimą ligi surandant pačią tikrąją gyvenimo prasmę. Marksistas ar liberalas pažiūrės į Biliūną su pasigailėjimu ir užuojauta, kad ligos priveiktas rašytojas neištesėjo savo ideologijoje ir jo paskutinę stadiją laikys dvasios nusilpimu.

Klausimas gali būt perkeltas ir literatūrinė plotmė, būtent: ar rašytojo dvasios pasikeitimas paskatino ar užgniauzė jo kuriamąsias galias? Ar "išsivadavimas" rašytojas paliko vertingos literatūrinės kūrybos ar ją visai sužlugdė? J. Ambrazevičius atsako:

— Kas būtų buvę su "išsivadavusiu" Biliūnu toliau, negalima spėlioti. Bet ką jis davė "išsivadavimas" — rezultatai akivaizdūs. Geriausi jo vaizdeliai priklauso šiam laikotarpiui. Paskutiniems "išsivadavimo" dienoms priklauso ir jo kūrybos vainikas "Liūdna pasaka".

TELEVIZIJAS

paprastas ir spalvotas nebrangiai
taisau. Už patarnavimą vietoje \$3,
už dirbtuvės darbą \$10 ir da-
lysi. Pritaikau 26-tą stotį.

J. MIGLINAS

2549 W. 69th St. II. A. PR 6-1063

J. M. RUDIS

Lietuvis savininkas

ALYVA

Gyvenamų bei industrinių
pastatų šildymui.

BANNER OIL CO.

Tel. CO 4-7465

BODY SHOP

FRANK DAUKSA

Turiu prityrusių mechanikų. Da-
žau, išlyginu ir atlieku automobi-
lių motorų pataisymą. Greitai ir
sąžiningai. Garažas randasi buv.
automobilių plovykloje Brighton
Parke —

4714 So. Talman Ave.

Sekandčios durys už Sinclair
gazelino stoties
Tel. 376-2434

FRANK ZAPOLIS

3208 1/2 West 95 Street,
Chicago 42, Illinois
Tel. GA 4-8634 ir GR 6-4339

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

ir kitus kraštus

P. NEDZINSKAS, 4065 Archer
Chicago 32, Ill. Tel. YA 7-5980

Mieli Tautiečiai!

Dabar pats laikas pasirūpinti Velykiniais siun-
tiniais giminėms ir artimiesiems Lietuvoje!

BALTIC STORES, Ltd.

(Z. JURAS)

421, Hackney Rd., London, E. 2., Great Britain

seniausioji Anglijoje lietuvių prekybos įmonė turinti nuosavų
krautuvų tinklą ir veikianti Londone nuo 1938 metų, pasirėm-
dama savo ilgamete praktika sudarė specialius šventinius reika-
lingiausių ir tinkamiausių Lietuvoje prekių siuntinius.

Nepraleiskite progos jais pasinaudoti, nes jie yra ypatingai
vertingi ir mes juos Jums pateikiame itin žemomis urminėmis
kainomis!

VELYKINIS SIUNTINYS NR. 1.

6 svarai miltų; 2 sv. sviesto; 2 sv. Kiaul. taukų; 1/2 sv. arbatos;
1/2 sv. kakavos; 1 sv. saldainių; 2 sv. ryžių; 1 dėž. Neskafe;
1 sv. razinkų; 1/4 sv. pipirų ir lauro lapų; 2 sv. lašinių ir 1 sv.
cukraus.

Kaina TIK 30 dolerių

VELYKINIS SIUNTINYS NR. 2.

3 y. puikios vilnonės medžiagos paltui; 3 1/2 y. grynos vilnos ang-
liškos medžiagos kostiumui; 4 y. puošnaus nilono suknelė; 3
šilkinės patrauklios skarelės; 2 poros niloninių kojinių; 1 vyr.
arba moteriškas grynos vilnos nertinis; 1 išeginiai marškiniai;
1 sv. saldainių ir 1 pora vilnonių vyr. kojinių.

Kaina TIK 90 dolerių

Prie nurodytų kainų nebereikia nieko primokėti, nes į jas
jau įskaičiuoti maito, pasiuntimo, licencijos ir visi kiti mokesčiai.

Mūsų maistas yra šviežias, aukštos kokybės, tinkamai supa-
kuotas ir pasiekia gavėjus greičiausiai, nes viską siunčiame tiesiai
iš savo tranzitinių sandėlių Londono uoste.

Visus siuntinius apdraudžiame ir registruojame oficialiose
Didžiosios Britanijos įstaigose ir pilnai atsakome už jų prista-
tymą.

Be nurodytų Velykinų siuntinių siunčiame į Lietuvą ir vi-
sa kita kas leidžiama. Reikalaukite mūsų katalogų, kuriuos pa-
siysime Jums su malonumu, skubiai ir nemokamai.

Mūsų atstovas JAV: L. VENCKUS, 7042 So.
Talman Ave., Chicago, Ill. 60629. Tel. 436-0494.

CIRCUIT T.V. AND RADIO SERVICE
sav. DAN LIUTIKAS
Ekspertai Visų Gamybų. GREITAS patarnavimas į NAMUS ar
DIRBTUVĖJE. Garantuotos dalys ir darbas.
2412 WEST 71ST ST. CHICAGO, ILL. PHONE: 471-2446

4 1/2% 5%
current dividend on investment bonus
4 1/2% DIVIDENDU MOKAM PAGAL VISAS TAUPYMO SĄSKAITAS.
Už 1 metų investavimo bonus mokame 4 1/2% dividendų kas pusmetį ir
dar išmokame po 1/2% už kiekvienus metus, 4 metams praėjus.
BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4071 ARCHER AVENUE, CHICAGO 32, ILLINOIS
Valandos: Pirmad., antrad., Penktad. ir Šeštad. 9 v. r. — 4:40 p. p.
Trečiad. uždaryta: ketvirtad. 9 v. r. — 8 v. v.

WITH TOTAL PURCHASES FUEL OIL
Total Your Purchase
FREE...
RECHARGEABLE FLASHLIGHT with 200 gal.
NEEDS NO BATTERIES
TRANSISTOR WORLD GLOBE
RADIO with 400 gal.
2 PC. CARVING SET
By Carvel Hall with 700 gal.
BLACK & DECKER 1/4" DRILL
with 900 gal.
MOTOROLA 5-TUBE TABLE RADIO with 1200 gal.
GAPS PETROLEUM CORP.
6641 S. WESTERN AVE. PR 6-6677

PRIMENAME, KAD ŠIAIS METAIS VELYKOS YRA LABAI
ANKSTI, TODEL DAROME
Velykinį Išpardavimą
kad galėtumėt dar sūspėti pasiųsti dovanas savo artimiesiems
Pirksite nebrangiai ir dar gausite švenčių dovaną.
Stein Textile bendrovė yra pirmoji, kuri parūpino vilno-
nių, šilko, nylo, tafetą, aksomo, anglišių medžiagų paltams
ir kostiumams siuntinui artimiesiems į Lietuvą ir tolmąjį Si-
birą už žemas kainas! Gavom spec. medžiagų paltams kaip vy-
rų, taip ir moterų: veliūro, činčilos, "needlepoint" ir kitų.
STEIN TEXTILE CO.
616 West Roosevelt Road, Chicago 7, Ill.
TELEFONAS — HARRISON 7-3737
Jefferson St., Chernin's alskėje.
Atdara kasdien įskaitant ir sekmad. nuo 9:15 r. iki 5:30 vak.
Pirmadieniais uždaryta.
Nemokama vieta mašinoms už kampo į šiaurę

Pasinaudokite Draugo „Classified“ skyriumi.

Lietuvio legenda Paryžiuje

(Atkelta iš 2 psl.)

da Antanas ir buvo išvežtas į Rusijos gilumą, kur vergavęs aštuonerius metus. Grįžęs rado brolius, užgrobčius jo tėviškės dalį. Jie kone varu Antaną ir vėl išvarė iš namų.

Tai buvęs vienas iš skaudžiausių Antano Jucaičio pergyvenimų, kuris tačiau Lietuvių Enciklopedijoje aprašytas visai kitaip: "Vėliau išvyko į Rusiją ir ten mokėsi Odesoje". Visiems yra gerai žinoma, kokius mokslus eidavo rusų imperijos naujokai "žalnieriai", paprasti kaimo berniukai, pagrobti jėga, nemoką rusiškai ir nusiųsti 7—8 metams "maskoliuoti" į Odesos "kareivinių akademiją".

Skulptorius iš prigimties

Jucaitis buvo gimęs skulptorium, kaip ir visi mūsų "diev-

dirbiai". Tais laikais kaime menininką kitaip negalima buvo apibūdinti kaip "abrozdų maliavotoją" arba "dievdirbį", jei jis buvo skulptorius. Iš Liet. Encikl. atrodo, kad A. Jucaitis Paryžiaus parodose dalyvavo tik iki 1920 metų. Bet aš pats jo darbus dar mačiau 1938/9 m. Salono parodoje.

Grįžęs iš kariuomenės, Jucaitis susigrabė pinigų kelionei ir išvažiavo į Muencheno meno akademiją, kuri tuo laiku buvo labai madoje, ypač rusų imperijoje. Muenchene pabuvo apie metus laiko, kol išsiaiškino, jog meno pasaulio centru yra Paryžius. Tada Jucaitis ir iškeliavo Paryžiumi apie 1897 metus.

Paryžiuje, neturėdamas pinigų, susirado darbo prie namų statybos. Kaldavo iš akmens

namams visokius skulptūrinius papuošalus, ornamentus, kariatides, kurių užsakytojai eksportuodavo jas į Ameriką. Šiandieną ten, gal būt, daug lietuvių, praeidami pro skulptūromis papuoštus namus, nė nepagalvoja, kad tai galėtų būti Paryžiaus lietuvių darbas.

Jucaitis Paryžiaus akademijoje mokėsi ne planingai, bet su didelėmis pertraukomis. Jis man sakėsi, jog sunkiai dirbęs trejetą metų iš eilės, be jokios pertraukos, taupydamas pinigų, kad bent porą metų galėtų kurti ir atsiduoti tik menui.

Dovana Lietuvai ir marijonams

Kartais, skulptorius būdavo visai neiškalbingas. Kalbėdavo labai lakoniškai. 1938 m. rudėnį jis man atnešė bareljefą — Kristaus galvą iš baltos marmuro ir padavė, sakydamas:

— Nusiųsk mano dovaną Lietuvai!

Pirmu diplomatinio kurjeriu išsiunčiau dovaną Užsienių rei-

Sandra Čipkienė

Peizažas (Nuotr. V. Maželis)

Iš parodos Čiurlionio galerijoje

kalų ministerijai, prašydamas tą Jucaičio dovaną perduoti Karo muziejui. Tą pačią dieną jis man dar pridūrė: "O Panelę švenčiausią išsiųsiu į Ameriką marijonams. Ar jis susiorganizavo ją išsiųsti, nežinau.

Po anos dovanos Lietuvai kažkas juo susirūpino ir per min. Klimą Jucaitis buvo kviečiamas parvažiuoti gyventi į Kauną. Tada jis man pareiškė: — Pasakyk jiems, kad aš niekur nevažiuosiu.

Žmogaus ir jo kūrybos dingimas

1939 metais, pasikalbėję su min. Klimu, pasiūlėme Jucaičiui atvežti savo kūrinius į pasiuntinybės biblioteką ir ten suruošti parodą. Projektas jam patiko. Viskam pervežti reikėjo gero sunkvežimio. Pasiuntinybės bibliotekos patalpos buvo didelės. Jucaitis ten dažnai atėdavo ir rengėsi savo darbų parodai. Tik staiga užėjęs karas viską suardė. Rusai užgrobė Lietuvos pasiuntinybę ir viską, ką joje rado. Niekas nežino, kur dabar yra Jucaičio kūryba.

Karo metais su min. Klimu buvau, taip vadinamoje, Prancūzijos laisvojoje zonoje. Jucaičio taip ir nebeteko pamatyti. Jis mirė 1943 m. Pirmą kartą po karo atvažiavęs į Paryžių, nuėjau pažiūrėti, kur jis gyveno. Niekas apie jį nieko jau nežinojo. Visi gyventojai ten buvo pasikeitę. Kiek pats Ju-

caitis buvo nuo visų nutolęs, galima spręsti iš to, kaip jis man sakėsi, jog ir apie nepriklausomą Lietuvą sužinojęs tik iš Amerikos gautų laiško apie 1932 m. Tada ir atėjęs pasiuntinybės biblioteką ir ten suruošti parodą. Projektas jam patiko. Viskam pervežti reikėjo gero sunkvežimio. Pasiuntinybės bibliotekos patalpos buvo didelės. Jucaitis ten dažnai atėdavo ir rengėsi savo darbų parodai. Tik staiga užėjęs karas viską suardė. Rusai užgrobė Lietuvos pasiuntinybę ir viską, ką joje rado. Niekas nežino, kur dabar yra Jucaičio kūryba.

Mažiausia žvaigždė

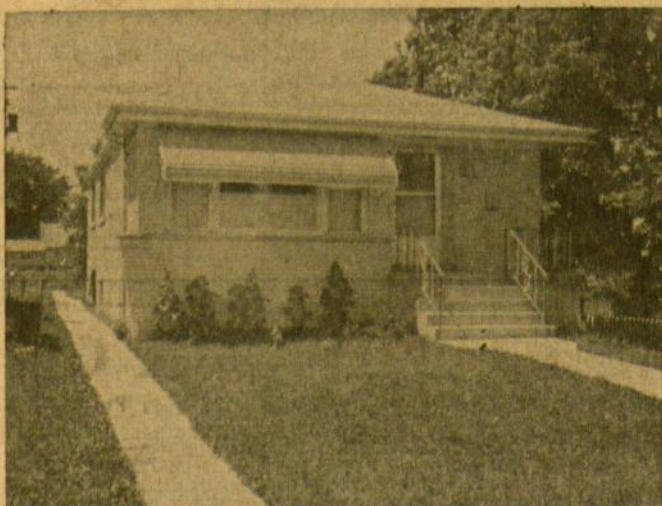
Astronomas W. J. Luyten atrado Banginio žvaigždynę tokią mažą žvaigždę, kad jos diametras esąs net 1,000 kartų mažesnis už saulės diametrą. Mūsų mėnulis turįs būti dvigubai didesnis už ją. Tai pirmoji žinoma žvaigždė, kurios diametras mažesnis, kaip 1,000 mylių. Jos atstumas nuo mūsų esąs 48 šviesmečiai.

A. R.

CHICAGO SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

Atsargiai ir pavyzdinai tvarkosi jau 40-ti metai. Nuo 1924 metų Chicago Savings laikosi sveikos investavimo politikos.

Per 40 savo veiklos metų ji niekad nesustojo mokėjusi dividendus savo taupytojams. Šios bendrovės vadovybė ir šiandien tęsia tą pačią atsargią bet protingą santaupų administravimo politiką.

Dabar laikas pirkti arba statyti gyvenamus namus, kol kainos vėl nepradėjo kilti. Per paskutinius porą metų kainos žymiai sumažėjo, bet šis sumažėjimas yra tikrai laikinas. Žinoma tvirtina, kad ateinančiais metais kainos ir vėl pakils. Jos gali būti dar aukštesnės, negu buvo prieš porą metų. Chicago Savings bendrovė gali padėti jums įsigyti naują, gerą ir puikų namą. Viršuje esančiame paveiksle matomą namą galite pirkti jau pastatytą arba panašų namą galite užsakyti pagal savo planus ir nurodymus.

Paveiksle matome taupytojus darbo dienomis atvykusius į Chicago Savings įstaigą. Toliau vaizdas įstaigoj matosi kasdieną. Žmonės čia ateina įvairiausiais reikalais. Be paprasto taupymo Chicago Savings bendrovė teikia taupytojams įvairiausius patarnavimus. Pas mus galima depozituoti gautus čekius, apmokėti būtiniausias sąskaitas, įsigyti pašto ženklų, taupyti vaikų mokslinimui, senatvei, Kalėdoms, vakacijoms ir kitiems tikslams. Tiekstantiniai naudojami šiais patarnavimais. Kodėl nepabandyti jais pasinaudoti ir jūs.

CHICAGO SAVINGS & LOAN BENDROVĖ, 43 milijonų dolerių finansinė įstaiga, namus perkantiems ar statantiems žmonėms yra pilnai pasiruošusi duoti morgiausių prielankiausių sąlygomis, lengvais mėnesiniais išmokėjimais. Susidomėjusius kviečiame atvykti į Amerikos Lietuvių sostinės centrą — Marquette Parko apylinkę į CHICAGO SAVINGS & LOAN BENDROVĖ ir susitarti dėl paskolos.

Chicago Savings bendrovės kasdieninis vaizdas darbo metu

Marquette Park — Amerikos Lietuvių Sostinėje

6245 SO. WESTERN AVE., CHICAGO 36, ILLINOIS

GRovehill 6-7575

Chicago Savings & Loan Association žymesniųjų krašto finansinių įstaigų tarpe yra viena stipriausioji, saugiai ir pavyzdinai tvarkanti savo įstaigos reikalus. Mes nesiveržiame tapti pačia didžiausia įstaiga, bet dedame pastangas visuomet teikti geriausius patarnavimus mūsų taupymo ir skolinimo nariams, ir siekiame visada būti stiprūs finansiškai. Chicago Savings

bendrovė per visus 39 savo gyvavimo metus visuomet yra išmokėjusi savo taupytojams pilną taupomą sumą ir niekad nėra mokėjusi mažesnius, kaip 3% dividendus, tuo tarpu kai daugelis finansinių įstaigų yra mokėjusios tik 2% dividendus arba net mažesnius.

Štai nariams teikiamas mūsų pilnas patarnavimas:

HANDY HOURS

Monday 12:00 P.M.-8:00 P.M.
Tuesday 9:00 A.M.-4:00 P.M.
Wednesday .. Closed All Day
Thursday 9:00 A.M.-8:00 P.M.
Friday 9:00 A.M.-8:00 P.M.
Saturday 9:00 A.M.-12:00 P.M.

4 1/2%
Anticipated Dividend on Investment Accounts

- Vacation Club
- College Bonus Savings
- Home Mortgage Loans
- Home Improvement Loans
- Christmas Club
- Insured Family Savings
- Notary Public Service
- All types of Insurance
- Free community rooms for your organization meetings
- Cash checks and pay all family bills with our special money order checks. No service charge to members
- U. S. Postal Stamp Machine Service
- Sell and redeem U. S. Bonds
- Two large free parking lots
- Drive-In Window
- Save-by-Mail Kits
- Travelers Checks
- Safe Deposit Boxes

Dailininkai apie dailininkę ir dailininkę apie save

Sandros Čipkienės tapybos darbų paroda
Čiurlionio galerijoje

Šiuo metu vykstančios Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, viešnios iš Baltimorės dail. Sandros Čipkienės parodos laikraštini pristatymą ir jos darbų aptarimą norime pateikti ne įprastine recenzija, bet dviejų mūsų dailininkų parodos proga pareikštomis mintimis ir pačios dailininkės nuosirdžiu išsipašakojimu.

Parodos atidarymo vakarą dail. Adolfas Valeška, pristatydamas susirinkusiems Sandros Čipkienės darbus, užakcentavo štai ką:

— Nuolatiniai mūsų dailininkų parodų lankytojai, manau, jau pastebėjo, kad čia atvežtieji Sandros Čipkienės darbai skiriasi nuo visos eilės kitų čia matytų spalvine gama ir kompozicine struktūra. Dailininkė buvo Freiburgo mokyklos auklėtinė. Jos darbai jau tada buvo vieni iš domesnių spalvinių atžvilgiu. Jau tada ji turėjo savo veidą, beveik tokį kaip ir šiandien — dekoratyvų, ekspresyvų. Sandra visa savo kūryba yra europietė daugiausia, negu visi kiti mūsų jaunieji dailininkai. Ji net savo koloritu primena nepriklausomas Lietuvos tapytojus. Dailininkės spalvų derinys gana pavojingas, nevatuojant pasąžo tarp vienos ir kitos spalvos. Dailininkės mėgiama spalva yra geltona, kuri tapyboje ypač sunkiai yra rišama su kitom spalvomis. Sandra ilgą laiką tyėjo. Atrodė, kad ji tapybą jau užmetusi. Bet šiandien štai regime visą jos individualią parodą, kurioje akys užkliūva už spalvinių ir kompozicinių atžvilgių gerai nusisekusių kūrinių. —

Lyg ir papildydamas ir paremdamas A. Valeškos mintis, parodos kataloge apie Sandrą Čipkienę mūsų ryškūs grafikas Romas Viesušas sako:

— Nuo pat meno mokyklos dienų nebuvo abejonių, kad Sandra turi didelę spalvos pajutimo dovaną. Tai buvo, ir tikios, pasilikęs vienas iš dailininkės ryškiausių bruožų. Spalvinė dovana — kaip dainininkui balsas, kurio nenupirksi. Pa-

žvelgus į darbus detalai, anksčiau nesimintame aikotarpyje, kur netrūkdavo spalvinių skaidrumo, pasitaikydavo ir komplikuofo, kartais prieštaraujančio, peizažinio monologo. Vėlesnieji ir dabartiniai darbai rodo didelį apsisprendimą ir išreikštos minties ir priemonių tiesumą. Tai geros tapybinės brandos ženklai. —

Apie save pačią ir apie anuometinių Freiburgo mokyklos auklėtinių tiesioginį ir tokį prielankantį kontaktą su Vakarais ir vėliau su Amerika parodos kataloge dailininkė rašo:

— Freiburgas buvo ne tik gražus pietų Vokietijos miestas kalvų papėdėje, bet ištisas laikotarpis man ir visam mūsų freiburgiškų meno studentų būriui. Visus mus tada žavėjo poimpresionistinė mokykla, ir pirmą kartą didieji originalai pasidarė prieinami mūsų akims. Gal to laikotarpio didžiausias "dievas" buvo Picasso, kuris stebino priblokšdamas. Bonnard atrodė labiau emocionalus, niuansuotas, artimesnis. Čia teko matyti pirmą kartą Braque, Van Gogh, kitus. Ir atsimeinu, stambioje mano knygoje iš Amerikos pasimatė visai kitoks, dar tolimas ir keistas užtatantinių leškojimų pasaulis.

Čia, Amerikoje, kontaktas su amerikiečių dailininkų savitu keliu, su abstraktiniu menu, be abejoj, pasidarė nebeišvengiamas. Abstraktizmas, leidamas atsiverti pasaulinės duktuojamoms vaizdams, drauge, kaip jokia kita srovė, įtraukia žiūrovus pačiom kūrėjų.

Kaip visa, kas gyvenime išgyventa ir kūrybos pasaulyje patirta, atsispindėjo ar persilaužė mano pačios darbuose, mažiausiai galėčiau spręsti aš pati. Žinau tik tai, kad visus mus veikė ir formavo mūsų neramus, dinamiškas laikas. —

Sandros Čipkienės paroda Čiurlionio galerijoje atdara dar ir šį savaitgalį — šeštadienį ir sekmadienį nuo 11 val. iki 9 val. vak. (k. p.)

Sandra Čipkienė

Natiurmortas (Nuotr. V. Maželio)
Iš parodos Čiurlionio galerijoje

A. Landsbergis duoda ištrauką iš naujos savo komedijos; J. Vėlakis rodo pastarųjų metų okupuotos Lietuvos jaunųjų literatų pastangas gražinti žmogų sovietinė literatūra. Jei-gu šiaip visa šio numero korpusinė ir apžvalginė medžiaga yra pateikta gana ramių svarstymų, su kuriais galima ir nesutikti, forma, tai pats žurnalo redaktorius V. Kavolis straipsnyje "Ir herezija, ir humanizmas" pikto savojo balso taip ir nebeįstengia suvaldyti, svaitydamas savo "priešų" adresu šitokiomis frazėmis: profesoriską angelas smaluotu užpakaliu; impotentiško satyro priveisti skystakraujai moralistai; nužydėjusieji avantiūristai. Vargu ar šitoks "žodgingumas" tinka akademinio pamušalo straipsniui ir kultūros žurnalo redaktoriaus plunksnai.

• LIETUVIŲ DIENOS, 1964 m. sausio mėn. Nr. 1. Numeris ir temine ir puslapių technine sutvarkymo prasme tiesiog kupinas visuomeninės ir kultūrinės veiklos faktų. Dominuoja įvairūs interviu su visais naujais PLB valdybos nariais. Labai smalsus dalykas — Fausto Kiršos "Pelenų" trečiosios dalies gabalas, o taipgi netrukus išleidžiamos D. Brazytės — Bindokienės apysakos vaikams "Keturių ugniesgys" ištrauka. Žurnale visada būna ir "Knygos ir autoriai" skyrius, kuriame kondensuotai pateikiama mūsų literatūrinės naujienos. Tačiau nei tiesiai, nei žur-

nalo rimtumui nepasitarnauja tokios vienos sakinio "recenzijos", kuriose be jokių įrodymų ar platesnių literatūrinių svarstymų nukertama kaip kirviu. Ir šiame numeryje, užsimenant premijuotą A. Mackaus knygą, ji įvertinama vienu šitokių sakinių: "Pastarajame rinkiny daug manieros, blasfemijos ir amerikiečių beatnikų beverčio sekimo".

Ramioji saulė

1964—65 metai laikomi saulės dėmių minimumo metais. Saulės diskas beveik švarus. Tik retkarčiais pasirodo viena kita dėmelė. Dėl to periodas nuo

1964 m. sausio 1 d. iki 1965 m. gruodžio 31 d. pavadintas tarptautiniais ramiosios saulės metais (IQSY — International Quiet Sun Years). Per tuos 24 mėnesius viso pasaulio mokslininkai bendrai tirs saulės įtaką žemės reiškinys, kai dėmių yra mažiausia. Jie stebės žemės magnetizmą, šiaurės ir pietų pašvaistes, nakties dangaus švėtimą, kosminių spindulių radiaciją, meteorologinius ir ionosferinius reiškinys.

Dėmių maksimumas buvo

Lietuvių Apdraudos Agentūra
Isteigta 1924 m.

K. J. MACKE
INSURANCE CO.
2549 W. 71st St. PR. 6-3140

Apdraudžia namus, baldus, preketavernas, automobilius ir kitus įvairius vertingus daiktus; asmeniškas atsakomybės ir gyvybės, tvirtuose apdraudos įstatuose.

Kviečiame pasinaudoti mūsų ligų metų patyrimu apdraudos reikaluose.

NAUJAUSIOS MADOS PLAUKŲ ŠUKUOSENA, išpildoma prityrusių šukuotojų Vlado Andrijausko priežiūroje.

Artistic Beauty Salon
2711 West 71st Street
Telef. HEMlock 6-1098

Čia pat galėsite pirkti aukštos rūšies kosmetikos priemones.
Val. 9 iki 6 v. vak., kitu laiku susitarus.

ROOSEVELT PICTURE
FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai. Pritaikinti paveikslams, skelbimų rėmai, metalu aplieti rėmai.

2400 S. Oakley Ave., Chicago
Virginia 7-7258-59

MARQUETTE PHOTO
SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS
IR MEGEJAMS

Daug sutauptyte pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus ir jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis Kalėdoms. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Chicago 29, Illinois
Tel. PR 6-8998

VANDER WAGEN
ANGLYS

SINCLAIR ALYVA

3605 West 63rd St. PORTsmouth 7-8020

Lietuviška valgykla. Gražiausias lietuviškas restoranas, kuriame gaminami lietuviški valgiai.

Atidara nuo 6:00 valandos ryto iki 8:00 valandos vakaro.

"PALANGA" RESTAURANT
6918 So. Western Ave. — GR 6-9758
JADVYGA ir JUOZAS BAETKUS, Savininkai

UNIVERSAL SHOE STORE

(Virš 40 metų Bridgeporte)
Naujausio stiliaus batai visai šeimai
3335 South Halsted Street
Chicago, Illinois
(Liet. batų krautuvė) Yards 7-0525

Atidara: kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 val. ryto iki 9 val. vakaro.

1958 metais, kada jau vyko tarptautiniai geofiziniai metai. Tada mokslininkai pačiu mastu tyrė saulės įtaką žemei jos dėmių maksimumo metu.

Kito maksimumo turėtumėm sulaukti 1968 ar 1969 metais.

A. R.

VALYMAS
KILIMAI, APMUSTI BALDAI
aloni Kanbariai planami b
dažomi. J. RUDIS
Tel. CLiffside 4-1050

SIUNTINIAI
I
LIETUVĄ

Dabar laikas siųsti
savo artimiesiems dovanas
VELYKOMS

ir tik per

CENTRAL PARCEL
SERVICE, Inc.

Centrinė įstaiga:

220 South State Street
Telefonas WA 2-9354,

skyrus Marquette Parke
2618 West 63rd Street
Telefonas WA 5-2466

Dabar galite užsakyti per mūsų įstaigą automobilius, motociklus, šaldytuvus, skalbimo mašinas ir kitus vietinės gamybos fabrikatus. Pas mus taipogi rasite gausų, tinkamų siuntimui, prekių ir maisto siuntinių pasirinkimą.

Užsakykite, apžiūrėkite ir įsitikinkite patys.

Jau 17 metų
pristatome siuntinius
į Lietuvą
VISADA LAIKU!

VYRIŠKI RŪBAI

SIUVAMI PAGAL JOSŲ FIGURĄ, ISMIERAS,
PASIRINKTĄ MEDŽIAGĄ IR STILIŲ

• KOSTIUMAI • PAITAI
• FORMALCŲ RŪBAI • UNIFORMOS

Darbas atliekamas geriausiose Amerikoje "SIMPSON" kompanijos siuvyklose.

Didelis pasirinkimas — vietinių ir užsieninių medžiagų.

NAUJAUSI MADŲ ŽURNALAI

JONAS H. AKŠYS

6645 S. WINCHESTER AVE. CHICAGO 36, ILL., TEL. 925-5179

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 val. ryto.

Kainos: Paltai nuo \$80 iki... Kostiumai nuo \$85 iki...

NELAUKIT, nes rytoj jau gali būti pervėlu

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius ar šiaip ką apdrausti, reikalauskite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimė ištikus neturėsite jokių nemalonumų.

GENERALINIAI AGENTAI SIŲ kompanijų:
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE COMPANY
AMERICAN BONDING COMPANY
AMERICAN INDEMNITY COMPANY
DUBUQUE FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
FIREMAN'S FUND INSURANCE COMPANY
FIREMAN'S INDEMNITY COMPANY
INDUSTRIAL INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
PACIFIC NATIONAL FIRE INSURANCE CO.
PEARL ASSURANCE COMPANY
RELIANCE INSURANCE COMPANY
UNIVERSAL INSURANCE COMPANY
WESTERN FIRE INSURANCE CO.
WESTERN CASUALTY & SURETY CO.

Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters

O'MALLEY and McKAY, Inc.

222 W. Adams St. Room 800
Telefonas CEntral 6-5206

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

LIETUVIŲ ISTAIGA

ROOSEVELT FURNITURE CO.

F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS

2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711

Atidara pirmą ir ketvirtą 9—9 val., antrą, trečią ir šeštadieniais nuo 9 iki 6 val. Sekmad. atidara nuo 11 iki 4:30 po pietų

AUTOMOBILIŲ TAISYMAS.

Stabdžių idėjimas ir sutvarkymas.

(COMPLETE BRAKE SERVICE)

KAROSERIJOS TAISYMAS, LYGINIMAS IR DAŽYMAS
(BODY & FENDER WORK)

Taip pat tepimas, dalių keitimas ir kiti smulkūs mechaniški pataisymai.

Nauja dirbtuvė su moderniaisiais įrengimais. Naudokitės mūsų žemomis kainomis, garantuotu ir sąžiningu darbu.

ČESAS AUTO REBUILDERS

2423 West 59th Street Chicago 29, Illinois
GRovehill 6-7777

NAUJI LEIDINIAI

• **AIDAI, 1964 m. sausio mėn. Nr. 1.** Pirmuoju straipsnių redakcija duoda kruopščiai ir atitinkamų komentarų palydimą 1963 m. laisvojo pasaulio lietuvių kultūrinės, visuomeninės bei politinės veiklos apžvalgą ir įvertinimą. Ypač liečiant politinę veiklą, nesigailima ir kritiškesnio, aštresnio žodžio. Pluoštu poeto eilėraščių prisimenamas miręs Faustas Kirša ir net 10 žurnalo puslapių užkojama kompoziciniu atžvilgiu gerai suorganizuota ir perdėm virpančią įtamą išlaikanti Aloyzo Barono novele "Išdžiūvusi lanka". Kun. V. Bagdanavičius liečia šiais laikais labai aktualias T. de Chardin mintis apie žmogaus veiksmų sudėvį, o dr. J. Sav. nušviečia smalsią temą "Maskvos Patriarcho atstovai II Vatikano susirinkime". Apžvalgose pažymėtina L. Andriekaus, Mariaus Katiliškio, P. Andriešio ir J. Krumino išėjusių knygų recenzijos. Sąsiuvinis iliustruotas A. Galdiko, A. Kašubienės ir A. Elksaus darbais.

• **ATEITIS, 1964 m. sausio mėn. Nr. 1.** Temų įvairumu ir skoningu jų sutvarkymu puslapiuose šis mūsų katalikiškojo jaunimo žurnalas yra reikšmingas ne tik šiai dienai. Reikšmingas ne tiek kokių nors akademiškai giliu problemų nagrinėjimu bei nelygstamomis grožinės kūrybos viršūnėmis, o tuo

mūsų jauniausios išeiviškos kartos įsikiėjimu ir jauginimu į lietuviškos visuomenės ir į lietuviškosios kultūros kamieną. Juk, kai puslapis po puslapio paseki "Ateities" bendradarbius, tai ir įsitikini, kad šis žurnalas tikrai yra jaunosios kartos, ne kokia tik lozungine prasme, bet pačia konkrečiausia jaunatviškų kūrybinių ir organizacinių žingsnių prasme.

• **MARGUTIS, 1964 m. sausio mėn.** Šis žurnalo sąsiuvinis apkrautas senųjų ir naujųjų metų sąvartinėmis temomis ir įvykiais. Idiomomis A. M. sugestijomis pasitinkama šiemetiniai Donelaičio metai. A. Nakas peržvelgia 1963 metų mūsų muzikinio gyvenimo įvykius, pridėdamas ir kritiškų savo pastabų, dėl kurių kiti galėtų ir pasiginčyti. V. Jakubėnas rašo apie mirusį prof. K. V. Banaitį. V. Kavolis kalba apie sociologinę meninio stiliaus sampratą. P. Gaučys duoda pluoštą brazilų poeto Manuel Bandeira eilėraščių vertimų. Al. N. Dičpetris spausdina beletristinę apybraižą "Ecce ego". Numeris iliustruotas Vytauto Kasiulio darbais.

• **METMENYS, 1963 m. Nr. 7.** Šiame numeryje yra pažymėtina: gana įdomus ir sugestyvus A. Mackaus poezijos pluoštas, skirtas A. Skėmos atminimui; pasakos ir realybės santykių nagrinėja Julius Kaupas;

Skaitykite ir platinkite dienr. Draugą.

Moterų gyvenimas

Redaguoja St. Semėnienė, 3321 S. Halsted St., Chicago 8, Ill., Tel. CL 4-5665

MOTERŲ SĄJUNGA

K. KEBLINSKIENĖ

Taip vadinama kasdieninė kalboje. O pilnas vardas: Amerikos lietuvių Romos katalikų moterų sąjunga.

Šiais metais ši organizacija jau švęs auksinę darbo sukaktį. Visos sąjungos narės — kultūrininkės moka \$2.50 per metus ir leidžia žurnalą "Moterų Dirvą".

Dalis sąjungos narių priklauso apdraudos ir pašalpos skyriui. Moterų sąjunga vadinama seseriška draugija, nes narės ligoje yra atmenamos aplankymu ar užuojautos laiškeliais, ar tai pareiškiant per "Moterų Dirvą".

Mirus narei, užprašomos šv. Mišios, sukalbamas rožančius, palydima į kapus. Moterų sąjungą sudaro 75 kuopos. Glaudesniam bendradarbiavimui suorganizuotos apskritys: Illinois, Michigan, Ohio, Connecticut, New York, N. Jersey, Pennsylvania, Massachusetts, New Hampshire ir Maine.

Apskričių kuopos kasmet suvažiuoja vienu ar kiton kuopon aptarti sąjungos reikalų ir išrinkti vadovybę. Seimai, turtas ir vadovybė

Moterų sąj. seimai šaukiami kas dveji metai. Turtas: 1963 m. rugpjūčio 1 d. buvo \$195,892.05.

Seimuose smulkiai savo darbo pasekmes praneša centro valdybos narės, aptariamai sąj. darbai, renkama centro valdyba, apskričių direktorės, revizijos komisija, "Moterų Dirvos" redaktorė ir sąj. komisijos.

Sąjungos globėja — Marija Dievo Motina Neperstojančios pagalbos.

Sąjunga turi savo dvasios vadą (prel. Pranas Juras, Lawrence, Mass., klebonas), taip pat apskrities ir kuopos.

Moterų sąj. himnui žodžius parašė a. a. prel. Kazimieras Urbonavičius, harmonizavo kompozitorius Aleksis.

Centras ir kuopos gali turėti savo vėliavas. Kai kurios jau įsitaisė. Jose įsiūtas Marijos vardas. Sąjungai dabar pirmininkau-

ja šviesaus intelekto Elzbieta Paurazienė iš Detroito. "Moterų Dirvos" redaktorė — jauna, čia gimusi, sąmoninga lietuvaitė, gerai kalbanti ir rašanti lietuviškai Dalė Vaikutytė - Murray.

Sąjungos įkūrėja ir pirmoji "Moterų Dirvos" redaktorė — Ursulė Jokubaitytė - Daukantiėnė, dar judri, kūrybinga, aktyvi patriotė, gyvenanti Worcester, Mass.

Kvietimas Tau, Sese

Mielos katalikės lietuvės, aš šią trumpą Moterų sąjungos sąrangą jums pateikiu auksinės sukakties išvakarėse, išvakarėse jūsų apsisprendimo — organizuotomis likti, ar pabirusioms, kaip avelėms, klaidžioti.

Aš čia daugiausia kreipiuosi į naujas ateives. Jau keturiolikta metų praslinko daugumai mūsų, kai mes išlipome J. A. V. žemėje, kur mes, niekieno netrukdomos, galime dirbti lietuviškos kultūros religinio įsąmoninimo darbą. Daug sėkmingiau tai atliksime organizuotos.

O katalikei lietuvei į Katalikų moterų sąjungą atviras kelias; tik pasinaudokim čia gražia proga, paduokim viena kitai rankas ir į darbą! Jei per tą keturiolikta metų neįsijungėi, negal padarei. Žiūrėk, kiek jau būtum nudirbus šalpos, susipratimo baruose. Bet niekada nėra vėlu, ir šiandien tą gali padaryti, ir padaryk.

Lietuve, katalike - inteligentė, mesk savo pasipūtimą ir nesiteisink laiko stoka, ar neužaugintais vaikais. Jei turėsi geras intencijas ir gryną norą, nieks tavęs neatitrauks. Tęskim mūsų senųjų ateivių pradėtą darbą, be mūsų, sumals tautų maitimo katilas ir šią organizaciją. Tai tu kalta būsi, jei neateisi į išsilankymo talką.

Inkis iniciatyvos

Žiūrėk tik, kaip džiaugtusi lietuvė katalikė Tėvynėje, jeigu ji galėtų dirbti organizacinį darbą. Jai tai užginta, gi tu laisvame krašte turi tai atlikti, dvi-

S. M. Mercedes S S O

Iš Chicago rengiamos lietuvių dailės parodos

Vartai į amžinybę

gubai įsipareigodama. Tu išvykai laisvan pasaulin ambasadoriauti! Ar atlieki tinkamai tą pareigą, paremdama tvirtu pečiu abejojančią lietuvių bėrę savo čia gimusių sesę lietuvių?!

Jei tavo parapijoj nėra šios organizacijos kuopos, pati imkis iniciatyvos įkurti, ar atgaivinti bimirščią, nes senos idealistės jau eina į kapus. Jei lietuvi katalikė to nepadarys, manai airė moteris tą atliks?!

Jei tu, kuri ligi šiol abejojai šiuo reika'u, įsijungtum, galėtume pakelti mūsų kuopų skaičių ligi šimto, o trūksta tik 25-iose vietose 25-ųjų naujų idealistų! Tu būk pirmoji toji idealistė, nueik pas vietos kleboną, pasisakyk norinti įkurti kuopą, pa-

siuntinius siųsi vargo sesei, ar pagelbėsi sava parapijai lietuviškai klestėti, savai sesei lietuviškai susiprasti, ar religijoj tvirtėti — tu ruošsi uždaras kolektyvas, ką jau daro mūsų centro pirmininkė.

Nelauk nė savaitės, įsijunk į besidarbuojančių eiles ir jausies rami, eidama pas Viešpatį, nes šimtu nuosimčių būsi atlikus savo pareigą Lietuvai ir Dievui.

Didieji darbai

30-sis Moterų sąj. seimas, pernai įvykęs pas Nekalto Prasišėdimo seseris Putname, nutarė remti "Eglutę", ALTA, įstojo nariu į Pasaulio lietuvių katalikų moterų organizacijų sąjungą, kuriai vadovauja mū-

Du pirmininkai. Aleksandra Likanderienė, ALIAS (Amerikos Liet. Inž. ir Arch. Sąj.) žmonių klubo pirmininkė ir inžinierių balluje randa progą rimtiems svarstymams su naujoju ALIAS pirmininku inž. Pranu Urbučiū.

Nuotr. Iz. Bartkaus

prašyk paskelbti, susirask nors dešimt panašiai galvojančių, ir bus kuopa. Išrink valdybą, sumokėkit po \$2.50 ir nusiųskit centro sekretorei pinigų ir narių adresus ir tuoj gausite kiekvieną "Moterų Dirvą". Centro sekretorės adresas: Mrs. Victoria Leone, 7155 So. Hermitage Ave., Chicago, 8, Ill. 60636

Jei nori priklausyti tu ar tavo suorganizuotos kuopos narės ir apdraudos skyriui, parašyk tu pačiu adresu, gausi visas informacijas iš centro.

Išeskim naujo vėjo

Ką jūs turite dirbti kuopose — pačios nusistatykit. Jūsų niekas netrukdytų įvesti naujo vėjo jūsų organizaciniame veikime. Ar tu pasisuksi darbo objektu — didinti lietuvių fondą, ar šelpti lietuviškas gimnazijas užsieny, ar Šiluvos Marijos koplyčiai Washingtono rinksi aukas, ar padėsi lietuvių bei lietuvių vyrų vienuolynams atlikti užsibrėžtus planus, ar remsi lietuvių rankose esančias jaunimo stovyklas, ar rengsi motinos dienas, Kristaus Karaliaus minėjimus, ar lietuviškam jaunimui padėsi pamokomis bei vadovavimu, nuo tavęs tai priklauso, ką pasirinksi, ką dirbsi. Gal į Punksą ar Lietuvą

sų Lietuvos kat. moterų organizatorė Magdalena Galdikienė. Nutarė remti Šiluvos Marijos koplyčios įruošimą Washingtono. Ir savo nutarimus parėmė finansiniai. Seime skaitė paskaitas dr. Aldona Šlepetytė - Jonnyčienė ir Ona Ivinskaitė. Į rezoliucijų ruošimą seime jau įsijungė mūsų brangios naujos ateivės: Ona Strimaitienė, Danutė Lipičūtė - Augienė ir Emilija Vilimaitė. Diskusijose reišėsi Stasė Stanelienė, Marija Židžiūnienė. O kad būtų girdėjusios, kaip gražiai lietuviškai kalbėjo seimo prezidentė, visos čia gimusios: Elzbieta Paurazienė, Viktorija Liūmienė, Natalija Šatūnienė, Genovaitė Kanab, Julija Mack, Marija Kasevičienė ir kt.

Lietuviškumas ir jubiliejiniai metai

30-me seime vakarais skambėjo lietuviškos dainos, o seimo bankete visų dalyvių sutartinės, lietuviškos Nancės Mileiūtės solo ir tremtinio Beinorio vadovaujamas jaunių choras iš Providence, R. I., lietuviškos parapijos, kur dabar klebonauja lietuviškos dainos vaidila kun. Martinkus — naujas ateivis.

O Putnamo seselės Paulė, Jurgita, Viktorija — visos nauj.

LIETUVĖ PRIE ELEKTRONINIO MIKROSKOPO

F. Manelienė — 10 metų techniniuose mokslinių tyrimų darbuose

Vienu iš labai reikšmingų ir nuostabių paskutinio laikotarpio išradimų yra elektroninis mikroskopas. Nors šios rūšies mikroskopo principas buvo aptiktas jau 1932 m., bet jį praktiškai pritaikymas pasireiškė tik po paskutinio karo, ir šis pritaikymas dabar metai iš metų smarkiai didėja. Elektroninis mikroskopas nuo paprasto mikroskopo skiriasi tuo, kad jame tiriamo daikto padidinimas atliekamas ne šviesos spindulių ir stiklinių lęšių, bet elektronų spindulių ir elektrinio bei magnetinio lauko lęšių pagalba. Elektroniniu mikroskopu tiriamą objektą galima padidinti iki 200,000 kartų (komplikuotais instrumentais net dar daugiau), o paprastas šviesos mikroskopas didina tik iki 2,000 kartų. Į atvirutės didumo regėjimo lauką elektroninio mikroskopo padidinta viena vienintelė organizmo ląstelė jau nebesutelpa, ir prieš žiūrėtojo akis atsiveria naujas mikrokosmas, su visomis paslaptingomis smulkiiausiomis ląstelės dalelytėmis, kurių yra tikra daugybė.

Pirmaujas specialistas — kilimu iš Lietuvos

Chicagoje elektronines mikroskopijos srityje vienu iš pirmiausių specialistų yra prof. dr. Izidorius Gersh, kilimu iš Lietuvos (jo motina iš Vilniaus, o tėvas iš Suvalkijos). Anksčiau jis Chicago universitete dėstė histologiją ir citologiją (organizmo audinių ir ląstelių mokslai), o paskutiniu metu yra atsidėjęs tyrimų darbams. Nenuostabu, kad pats būdamas kilimu iš Lietuvos, savo padėjėją pasirinko lietuvių Faustina Manelienę, kuri jau baigia 10 metų išdirbti prie elektroninio mikroskopo. Šios mikroskopijos technika yra naujas dalykas, todėl nei mokyklos, nei literatūra toje srityje neretais atvejais gatavų atsakymų neduoda. F. Manelienėi reikėjo pačiai kartu su profesoriumi ir kitais laboratorijoje dirbančiais daktarais susirasti geriausius darbo metodus.

Padėjo paruošti užsienio daktarus

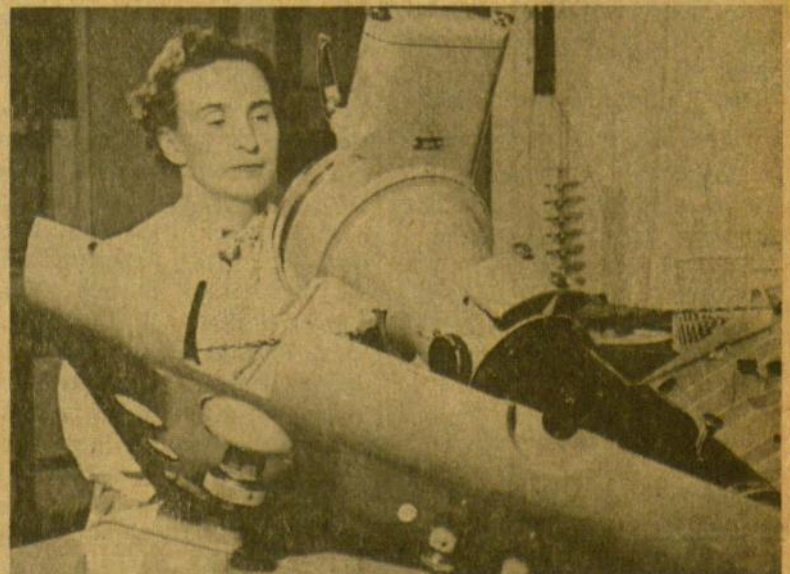
Į laboratoriją, kurioje F. Manelienėi tenka dirbti, reguliariai kasmet iš užsienio ir kitų JAV vietovių atvyksta biologijos ar medicinos mokslų daktarai bei doktorantai, kurie nori specializuotis elektroninės mikroskopijos srityje. Šalia prof. Gersh teikiama teorinių žinių, į praktinį — techniką į darbą su elektroniniu mikroskopu šiuos daktarus įveda mūsų F. Manelienė. Jos padedami šio-

je srityje, po metus ar po dvejus darbuodamiesi, išspecializavo su elektroniniu mikroskopu dirbti 23 daktarai: 3 iš Či-
iės, 3 iš Kanados, po du iš Norvegijos ir Indijos, be to, buvo iš Anglijos, Italijos, N. Zelandijos, Jugoslavijos, Vengrijos ir, suprantama, iš JAV. Ir dabar vadovaujant F. Manelienei, pratinaisi prie praktiškų darbų su elektroniniu mikroskopu. Pankabos universitetą zoologijos daktaro laipsniu baigęs indas Kul-dip C. Kanwar.

F. Manelienė yra baigusi Žemės ūkio akademiją Dotnuvoje, vadovavusi Liet. katalikų moterų laikomai mergaičių namų ūkio mokyklai Salamiestyje; tremtyje, Vokietijoje, yra dirbusi kan. Tumo - Vaišganto vardo lietuvių gimnazijoje ir ten dėčiusi biologinius dalykus, o Chicagoje yra patekusi dirbti į minėtą Chicago universiteto anatomijos laboratoriją prie elektroninių mikroskopų.

Preparatų paruošimas

Elektr. mikroskopo preparatams paruošti yra įvairių būdų. Pirmą preparatų paruošimo fazę yra jų fiksavimas, kuris aukščiau minėtoje laboratorijoje yra atliekamas šaldymo -

Fautina Manelienė, dirbanti prie elektroninio mikroskopo

džiovinimo (freeze - drying) būdu, kūno audinį staigiai sušaldant skystame propane prie minus 175 laipsnių C. Taip užšaldytas audinys išlaiko savo natūralų stovį. Iš užšaldyto audinio turi būti pašalinta jame esanti drėgmė, ir tas atsielskama džiovinant jį vakuume prie minus 42 laipsnių. Jeigu norima, tai atitinkamai parinktomis dujomis čia gali būti nudažomos atskiros ląstelės dalys. Toliau labai mažas audinio gabalėlis užpiamas skysčiu, kuris vėliau sukietėja ir įgalina piaustyti audinį ypatingai ploniems pjūvams — sekcijoms. Specialiu peiliu, kuriame aštrumą sudaro arba deimantas (— kaina \$300), arba pačios Manelienės atskeltas stiklas, atpiaunamos plonytės sekcijos. Piaustymo operacija stebima ir ji kontroliuojama panaudojant paprastą šviesos mikroskopą. Nespecialistas sekcijų plonumą gali įsivaizduoti tik jas praktiškai pamatęs. Laboratorinė terminologijoje sakoma, kad sekcijos elektr. mikroskopui yra nuo 50 iki 500 angstromų storumo (angstr. lygus vienai dešimtmilijoni milimetro daliai). Atpiautos sekcijos uždedamos ant specia-

bangų vibracija. Taip ir matosi, kaip dreba vanduo, nunešdamas visus nešvarumus nuo įmerkty įtaisų.

Elektr. mikroskopai yra palyginti dideli (gerokai didesni už žmogų) ir brangūs (kaina svyruoja, bet sukasi apie kelias dešimtis tūkstančių dolerių už vieną instrumentą). Jų reikšmė šiais laikais biologinių ir techninių mokslo tyrimuose yra labai didelė. Elektr. mikroskopai biologijoje padėjo ištirti ir atidengti daug naujų, anksčiau visai nežinomų dalykų, susijusių su organizmo ląstelėmis bei audiniais, o tas savo ruožtu atnešė didelės apčiuopiamos naudos medicinoje ir kitose praktiško gyvenimo srityse. Miela, kad mūsų lietuvių išsivyskavimas dirbti prie tokių modernių įtaisų; jos nuotraukų galima užtikti universiteto leidiniuose prie elektr. mikroskopo. Dar miečiau, kad Faustina Manelienė nedingsta nei laboratorijoje, nei savo jaukioje užmiestinėje ažuolų supamoje sodyboje, bet kartu aktyviai reikiškiai ir lietuviškoje visuomeninėje veikloje.

J. Pr.

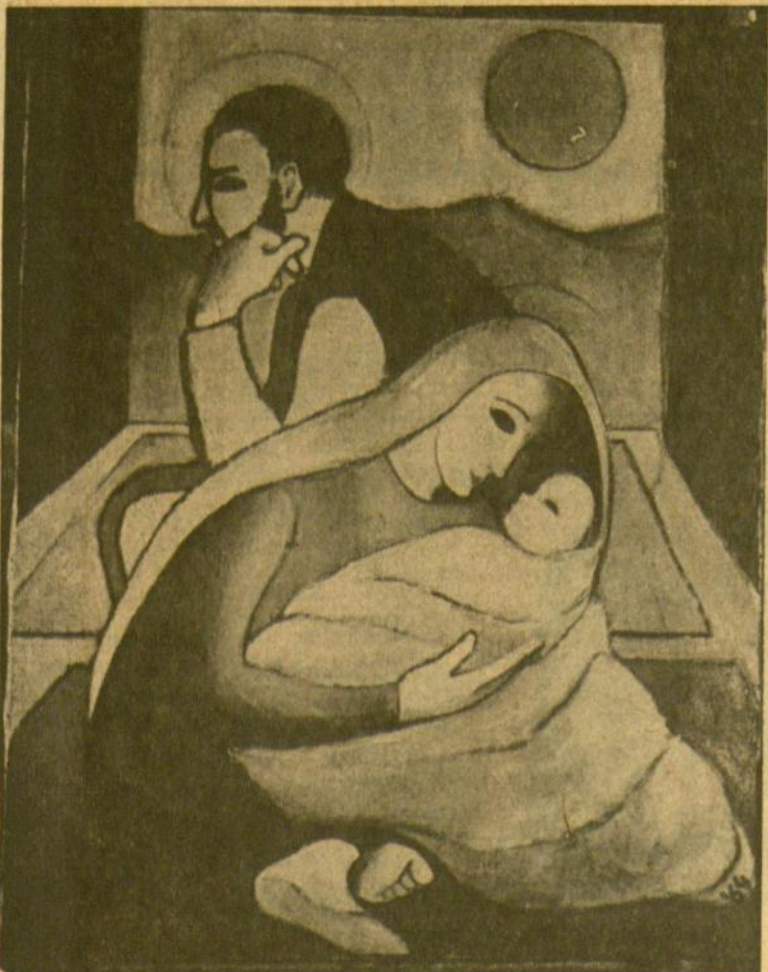
IŠ MOTERŲ PASAULIO

* Domicelė Petrūtė perėitą sekmadienį, vasario 16 d., išskrido į Montrealį, Kanadą. Ten ji buvo pakviesta Lietuvių Montessori dr. jos narių skaityti paskaitas. Išbus porą savaitių. Domicelė Petrūtė Chicagoje amerikiečių Montessori sistema vedamuose darželiuose Hyde Parke praveisti praktikos darbus bei pagilinti ten esančių mokytojų žinias. Daržely esančios amerikietės mokytojos, dvi jaunesnės baigusios Montessori kursų JAV-ėse, o vyresnioji — Europoje, reikalingos didesnio praktiško patyrimo. Per visą šią žiemą D. Petrūtė ir kitur skaitė amerikiečiams paskaitas Montessori auklėjimo sistemos klausimais.

Juzė Daužvardienė inžinierių balluje Drake viešbutyje šnekučiuojasi su pereinamą ALIAS pirmininku inž. J. Rimkevičium (dešinėje). Kairėje: gen. konsulas dr. P. Daužvardis ir šiu metu ALIAS pirmininkas inž. Pr. Urbutis.

Nuotr. Iz. Bartkaus

Zita Sodeikienė Šventoji šeima. (Nuotr. V. A. Račkauskas) Iš Chicagoje rengiamos lietuvių religinio meno parodos